

REPUBLIKA SLOVENIJA
RAČUNSKO SODIŠČE

Revizijsko poročilo

Izkoriščenost raziskovalne opreme

POSLANSTVO

Računsko sodišče pravočasno in objektivno obvešča javnosti o pomembnih razkritjih poslovanja državnih organov in drugih uporabnikov javnih sredstev ter svetuje, kako naj državni organi in drugi uporabniki javnih sredstev izboljšajo svoje poslovanje.

REPUBLIKA SLOVENIJA
RAČUNSKO SODIŠČE

Revizijsko poročilo

Izkoriščenost raziskovalne opreme

Številka: 3265-1/2012/70

Ljubljana, 6. decembra 2013

Povzetek

Računsko sodišče je revidiralo *izkoriščenost raziskovalne opreme v letu 2011 in prvi polovici leta 2012*, ki je bila financirana ali sofinancirana iz državnega proračuna in/ali proračuna Evropske unije, ne glede na to, kdaj je bila sofinancirana.

Računsko sodišče je revidiralo učinkovitost uporabe raziskovalne opreme pri Javni agenciji za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije, Fakulteti za kemijo in kemijsko tehnologijo Univerze v Ljubljani, pri Kemijskem inštitutu in pri ministrstvu, pristojnemu za znanost (v nadaljevanju: ministrstvo). Za revidirano področje je bilo do 10. 2. 2012 pristojno Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo, od 10. 2. 2012 do 20. 3. 2013 Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport, od 20. 3. 2013 pa Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport.

Cilj revizije je bil izrek mnenja o učinkovitosti uporabe raziskovalne opreme, pri čemer pomeni učinkovitost uporabe opreme predvsem njeno izkoriščenost. Računsko sodišče v reviziji ni presojalo učinkovitosti raziskovalne dejavnosti.

Računsko sodišče je ugotavljalo, ali je bil opredeljen pojem raziskovalne opreme in viri za njeno financiranje; ali je obstajala uporabna, točna in popolna evidenca vse raziskovalne opreme, ki je bila sofinancirana iz državnega proračuna in proračuna Evropske unije; ali so ministrstvo, Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije in raziskovalne organizacije spremljali izkoriščenost raziskovalne opreme in izvajali aktivnosti za povečanje izkoriščenosti te opreme.

V letu 2011 in prvi polovici leta 2012 pojem raziskovalna oprema v predpisih in strateških dokumentih ni bil opredeljen, opredeljen je bil le pojem raziskovalne infrastrukture. Raziskovalna infrastruktura je širši pojem od pojma raziskovalne opreme, saj vsebuje poleg raziskovalne opreme še druge zmogljivosti, sredstva in storitve, kar je pogoj za opravljanje raziskovalne dejavnosti. Ministrstvo in Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije sta sofinancirala nakup raziskovalne opreme prek razpisov, posredno pa tudi s pokrivanjem stroškov amortizacije za izvajanje raziskovalnih programov in projektov. Računsko sodišče je ugotavljalo, da sta ministrstvo in Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije v obdobju od 1. 1. 2007 do 30. 6. 2012 namenila za sofinanciranje nakupa raziskovalne opreme iz državnega proračuna in iz proračuna Evropske unije 114,3 milijona evrov.

Računsko sodišče je ugotovilo, da enotna, točna in popolna evidenca vse raziskovalne opreme v Republiki Sloveniji, ki je bila sofinancirana iz državnega proračuna in iz proračuna Evropske unije v obdobju, na katero se nanaša revizija, ni obstajala. Ugotovilo je tudi, da podatki o izkoriščenosti raziskovalne opreme, ki jih je zbirala Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije, niso bili točni.

Ministrstvo in Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije nista dovolj prispevala k povečanju izkoriščenosti obstoječe raziskovalne opreme. Postopek načrtovanja nakupa raziskovalne opreme na Fakulteti za kemijo in kemijsko tehnologijo Univerze v Ljubljani in na Kemijskem inštitutu ni bil enoten in transparenten.

Računsko sodišče meni, da ministrstvo, Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije, Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo Univerze v Ljubljani in Kemijski inštitut niso bili učinkoviti pri izkoriščanju raziskovalne opreme, ki je bila sofinancirana iz sredstev državnega proračuna in proračuna Evropske unije.

Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije je po zaključku obdobja, na katero se nanaša revizija, izvedla nekaj ukrepov, ki pa ne vplivajo na izrek mnenja. Namesto razdrobljenih podatkov o raziskovalni opremi v obliki mesečnih poročil je objavila podatke o vsej raziskovalni opremi v skupni preglednici. Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije je v istem obdobju od raziskovalnih organizacij zahtevala tudi podatke o raziskovalni opremi, ki so jo kupile s sredstvi, namenjenimi kritju stroškov amortizacije raziskovalne opreme. Raziskovalne organizacije so dodatno poročale, da so kupile 68 kosov raziskovalne opreme v skupni vrednosti nad 5 milijonov evrov.

Ker ministrstvo še ni pričelo z aktivnostmi za vzpostavitev transparentnega, javno dostopnega portala, kjer bi bila pregledno prikazana obstoječa raziskovalna oprema s prikazom razpoložljivih zmogljivosti in kjer bi bila mogoča prijava za njeno uporabo, čeprav tak portal predvidevata Resolucija o raziskovalni in inovacijski strategiji Slovenije 2011–2020 in Načrt razvoja raziskovalnih infrastruktur 2011–2020, je računsko sodišče zahtevalo, da ministrstvo predloži *odzivno poročilo*.

KAZALO

1. UVOD	7
1.1 CILJ REVIZIJE	7
1.2 PREDSTAVITEV REVIDIRANCEV	8
1.2.1 Ministrstvo, pristojno za znanost.....	8
1.2.2 Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.....	10
1.2.3 Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo Univerze v Ljubljani.....	12
1.2.4 Kemijski inštitut.....	13
1.3 PODROČJE REVIZIJE	14
1.3.1 Raziskovalna in razvojna dejavnost	14
1.3.2 Raziskovalna oprema in njena izkoriščenost.....	16
1.3.3 Stanje in cilji na področju izkoriščenosti raziskovalne opreme	17
1.4 REVIZIJSKI PRISTOP	19
2. UGOTOVITVE	20
2.1 RAZISKOVALNA OPREMA IN VIRI ZA NJENO FINANCIRANJE.....	20
2.1.1 Opredelitev pojma raziskovalne opreme	20
2.1.2 Pregled ministrstva in ARRS nad sredstvi za financiranje raziskovalne opreme.....	22
2.1.3 Pregled raziskovalnih organizacij nad sredstvi za financiranje raziskovalne opreme	28
2.2 EVIDENCE RAZISKOVALNE OPREME	30
2.2.1 Vzpostavitev enotne evidence raziskovalne opreme	30
2.2.2 Nadzor nad evidenco raziskovalne opreme	33
2.2.3 Evidence raziskovalnih organizacij.....	34
2.3 IZKORIŠČENOST RAZISKOVALNE OPREME	35
2.3.1 Enotna evidenca izkoriščenosti raziskovalne opreme	35
2.3.2 Evidentiranje izkoriščenosti raziskovalne opreme in nadzor nad izkoriščenostjo.....	36
2.3.3 Povečevanje izkoriščenosti raziskovalne opreme	38
2.3.4 Dostop do raziskovalne opreme	40
2.3.5 Načrtovanje nakupov nove raziskovalne opreme	41
3. MNENJE	43
4. ZAHTEVA ZA PREDLOŽITEV ODZIVNEGA POROČILA	46
5. PRIPOROČILA	48

1. UVOD

Revizijo izkoriščenosti raziskovalne opreme v letu 2011 in prvi polovici leta 2012 smo izvedli na podlagi Zakona o računskem sodišču¹ (v nadaljevanju: ZRacS-1) in Poslovnika Računskega sodišča Republike Slovenije². Sklep o izvedbi revizije³ je bil izdan 16. 10. 2012, dopolnjen⁴ pa 20. 11. 2012.

Pristojnost Računskega sodišča Republike Slovenije (v nadaljevanju: računsko sodišče) je na podlagi opravljene revizije podati mnenje o učinkovitosti poslovanja – izkoriščenosti raziskovalne opreme v letu 2011 in prvi polovici leta 2012 (v nadaljevanju: obdobje, na katero se nanaša revizija). Revidiranje smo izvedli v skladu z mednarodnimi revizijskimi standardi, ki jih določa Napotilo za izvajanje revizij⁵. Revizijo smo načrtovali in izvedli tako, da smo pridobili zadostna in ustrezna zagotovila za izrek mnenja.

1.1 Cilj revizije

Cilj revizije je bil izrek mnenja o učinkovitosti uporabe raziskovalne opreme v letu 2011 in prvi polovici leta 2012, ki je bila v Republiki Sloveniji financirana ali sofinancirana iz državnega proračuna in proračuna Evropske unije (v nadaljevanju: proračun EU), ne glede na to, kdaj je bila sofinancirana⁶. Izkoriščenost oziroma učinkovitost uporabe raziskovalne opreme smo presojali tako, da smo ugotavljali:

- ali je bil opredeljen pojem raziskovalne opreme in viri za financiranje;
- ali je obstajala uporabna (točna in popolna) evidenca vse raziskovalne opreme v Republiki Sloveniji, ki je bila sofinancirana iz državnega proračuna in proračuna EU, ter
- ali so ministrstvo, Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije (v nadaljevanju: ARRS) in raziskovalne organizacije spremljali izkoriščenost raziskovalne opreme in izvajali aktivnosti za povečanje izkoriščenosti te opreme.

V revizijskem poročilu učinkovitost uporabe raziskovalne opreme pomeni predvsem izkoriščenost te opreme. V reviziji tako nismo presojali učinkovitosti raziskovalne dejavnosti, ampak le izkoriščenost raziskovalne opreme, ki je bila sofinancirana iz državnega proračuna in proračuna EU, saj je raziskovalna oprema in možnost izkoriščanja te opreme potreben pogoj za opravljanje raziskovalne dejavnosti.

¹ Uradni list RS, št. 11/01, 109/12.

² Uradni list RS, št. 91/01.

³ Št. 3265-1/2012/3.

⁴ Št. 3265-1/2012/9.

⁵ Uradni list RS, št. 43/13.

⁶ Raziskovalna oprema je bila ali bi morala biti v uporabi v obdobju, na katero se nanaša revizija.

V reviziji smo se osredotočili na ministrstvo, pristojno za znanost, in ARRS kot glavna financerja nakupov raziskovalne opreme.

1.2 Predstavitev revidirancev

1.2.1 Ministrstvo, pristojno za znanost

Za revidirano področje je bilo do 10. 2. 2012 pristojno Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo (v nadaljevanju: MVZT), od 10. 2. 2012 do 20. 3. 2013 Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport (v nadaljevanju: MIZKŠ), od 20. 3. 2013 pa Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport (v nadaljevanju: MIZŠ).

MVZT je v skladu z 39. a. členom Zakona o državni upravi⁷ opravljalo naloge na področjih visokega šolstva, znanosti, raziskovanja, tehnologije, meroslovja, elektronskih komunikacij, pošte in pospeševanja informacijske družbe na področjih, ki ne sodijo v delovna področja drugih ministrstev, in usklajevanja dela na področju informacijske družbe. V skladu z določili Zakona o državni upravi⁸ je za področje, za katero je bilo pristojno, pripravljalo predloge zakonov, podzakonskih predpisov in drugih aktov ter druga gradiva in zagotavljalo drugo strokovno pomoč pri oblikovanju politik.

Na podlagi Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o Vladi Republike Slovenije⁹ in Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o državni upravi¹⁰ so se v letu 2012 posamezna ministrstva združevala in preoblikovala. Od 10. 2. 2012 je z opravljanjem delovnih nalog z delovnega področja MVZT, ki se nanašajo na visoko šolstvo, znanost in raziskovanje nadaljevalo MIZKŠ. MIZKŠ je opravljalo naloge na področju predšolske vzgoje, osnovnega, srednjega, višjega in visokega šolstva, znanosti, raziskovanja, športa, ustvarjanja, umetnosti, kulture, kulturne dediščine, medijev, informacijske družbe, elektronskih komunikacij, slovenskega jezika ter verskih skupnosti.

Delo MIZKŠ je bilo v skladu z njegovimi pristojnostmi, organizirano v devetih direktoratih, od katerih sta se dva ukvarjala s področjem, ki je predmet te revizije – Direktorat za visoko šolstvo in znanost in Direktorat za investicije.

Direktorat za visoko šolstvo in znanost je v skladu z Aktom o notranji organizaciji in sistemizaciji v MIZKŠ¹¹ opravljal naloge, s katerimi je zagotavljal izvajanje dejavnosti na področju visokega šolstva in znanosti ter raziskovanja. Organiziran je bil v štirih sektorjih, med drugim v Sektorju za znanost, katerega naloge so bile tudi:

- priprava strokovnih izhodišč za oblikovanje nacionalne raziskovalne politike ter predlogov sistemskih rešitev za razvoj znanstveno-raziskovalne dejavnosti;
- oblikovanje in izvajanje programov ter ukrepov za spodbujanje znanstveno-raziskovalne dejavnosti;

⁷ Uradni list RS, št. 113/05-UPB4, 48/09.

⁸ 8. člen.

⁹ Uradni list RS, št. 8/12.

¹⁰ Uradni list RS, št. 21/12.

¹¹ Št. 0070-21/2012 z dne 15. 3. 2012 in št. 0070-44/2012 z dne 25. 4. 2012.

- strateško usmerjanje javnih razpisov za področje raziskovalne dejavnosti, ki se izvajajo prek javnih agencij, izvajanje nadzora nad učinkovitostjo in uspešnostjo dela javnih agencij s področja svojih pristojnosti;
- strateško usmerjanje razvoja raziskovalne infrastrukture in razvoja kadrov;
- priprava in koordiniranje izdelave analiz, poročil, informacij, drugih gradiv in promocijskih aktivnosti s svojega delovnega področja in
- sodelovanje z neposrednimi in posrednimi proračunskimi uporabniki ter notranjimi organizacijskimi enotami pri opravljanju drugih nalog na področju raziskovalne dejavnosti.

Direktorat za investicije je opravljal naloge, ki se nanašajo na pripravo in vodenje investicij javnih zavodov na področju šolstva, znanosti, kulture in športa, katerih ustanovitelj je Republika Slovenija ali lokalne skupnosti, naloge na področju premoženjsko-pravnih zadev in opremljanja javnih zavodov ter strokovne in izvedbene naloge, ki se nanašajo na pridobivanje, upravljanje, razpolaganje in obremenjevanje kulturnih spomenikov državnega pomena, ki so v lasti države. Sestavljali so ga trije sektorji, med njimi tudi Sektor za investicije v visokošolsko, znanstveno in športno infrastrukturo, njegove naloge so bile tudi:

- izdaja soglasij k programom dela, finančnim načrtom, letnim poročilom o delu javnih zavodov v delu, ki se nanaša na investicije in investicijsko vzdrževanje, izdaja soglasij k dolgoročnim načrtom investicij univerz in
- izvajanje nalog črpanja sredstev evropske kohezijske politike, ki jih ima ministrstvo kot posredniško telo na področju investicij.

V skladu z Zakonom o raziskovalni in razvojni dejavnosti¹² (v nadaljevanju: ZRRD) je MIZKŠ opravljalo tudi nadzor nad zakonitostjo, učinkovitostjo in uspešnostjo dela ARRS¹³.

Na podlagi Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o Vladi Republike Slovenije¹⁴ in Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o državni upravi¹⁵ MIZŠ od 20. 3. 2013 opravlja naloge na področjih predšolske vzgoje, osnovnega, srednjega, višjega in visokega šolstva, izobraževanja odraslih, znanosti, raziskovanja, športa, informacijske družbe in elektronskih komunikacij.

V nadaljevanju s pojmom ministrstvo označujemo ministrstvo, ki je bilo v obdobju, na katero se nanaša revizija, pristojno za področje raziskovalne dejavnosti.

V obdobju, na katero se nanaša revizija, in med izvajanjem revizije so bile odgovorne osebe ministrstva:

- Gregor Golobič, minister za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo, od 21. 11. 2008 do 16. 6. 2011,
- dr. Igor Lukšič, minister za šolstvo in šport, začasno odgovoren za vodenje MVZT, od 16. 6. 2011 do 10. 2. 2012;

¹² Uradni list RS, št. 22/06-UPB1, 112/07, 9/11.

¹³ 44. člen ZRRD. 70. člen Pravilnika o postopkih (so)financiranja, ocenjevanja in spremljanju izvajanja raziskovalne dejavnosti (Uradni list RS, št. 4/11, 72/11, 45/12, v nadaljevanju: pravilnik o sofinanciranju) poleg tega določa, da minister, pristojen za znanost, izda odločbo o podelitvi koncesije za izvajanje raziskovalnih in infrastrukturnih programov.

¹⁴ Uradni list RS, št. 21/13.

¹⁵ Uradni list RS, št. 47/13.

- dr. Žiga Turk, minister za izobraževanje, znanost, kulturo in šport, od 10. 2. 2012 do 20. 3. 2013 in
- dr. Jernej Pikalo, minister za izobraževanje, znanost in šport, od 20. 3. 2013.

1.2.2 Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

ARRS je ustanovila Republika Slovenija s Sklepom o ustanovitvi Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije¹⁶ (v nadaljevanju: sklep o ustanovitvi). ARRS je pričela z delovanjem 1. 10. 2004. V pravnem prometu nastopa v svojem imenu in za svoj račun.

Vloga ARRS je opravljanje strokovnih, razvojnih in izvršilnih nalog v zvezi z izvajanjem sprejete Raziskovalne in inovacijske strategije Slovenije oziroma njenih posameznih delov, kakor tudi izvajanje drugih nalog pospeševanja raziskovalne in razvojne dejavnosti ter tehnološkega razvoja skladno z namenom, določenim v sklepu o ustanovitvi. ARRS opravlja svoje naloge v javnem interesu z namenom, da zagotovi trajno, strokovno in neodvisno odločanje o izbiri programov in projektov, ki se financirajo iz državnega proračuna¹⁷.

V skladu z 8. členom sklepa o ustanovitvi in Statutom javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije¹⁸ (v nadaljevanju: statut ARRS) ARRS opravlja naslednje naloge:

- odloča o izbiri raziskovalnih in infrastrukturnih programov, ki predstavljajo javno službo na področju raziskovalne dejavnosti, in zagotavlja njihovo financiranje;
- skrbi za izvedbo programa mladih raziskovalcev in drugih programov ter projektov, ki jih ARRS izvaja v skladu z Nacionalnim raziskovalnim in razvojnim programom¹⁹ in letno politiko ministrstva, pristojnega za znanost;
- nadzira relevantnost, inovativnost, učinkovitost, kakovost delovanja, konkurenčnost in strokovnost dela pravnih in fizičnih oseb, ki jim dodeljuje finančna sredstva ali druge oblike spodbud;
- spremlja in nadzira izvedbo programov in projektov iz prve in druge alineje;
- spodbuja mednarodno sodelovanje ter sofinancira in izvaja sprejete obveznosti v okviru mednarodnih sporazumov, programov, memorandumov in protokolov, ki jih je sklenila Republika Slovenija;
- vodi zbirke podatkov, določene z ZRRD in drugimi predpisi;
- skrbi za pridobivanje dodatnih sredstev za izvajanje Nacionalnega raziskovalnega in razvojnega programa;
- spremlja in analizira izvajanje raziskovalne in razvojne dejavnosti;
- sodeluje pri načrtovanju nacionalne raziskovalne in razvojne politike;
- se povezuje z agencijo na področju tehnološkega razvoja in drugimi agencijami in organizacijami;
- skladno s predpisi pošilja letne programe dela, finančne načrte, letna poročila in poročila o periodičnih samo-evalvacijah o kakovosti svojega delovanja ministrstvu, pristojnemu za znanost;
- spodbuja povezovanje javnih raziskovalnih organizacij z uporabniki;
- opravlja druge strokovne naloge skladno z namenom, za katerega je bila ustanovljena.

¹⁶ Uradni list RS, št. 123/03, 105/10.

¹⁷ 15. člen ZRRD.

¹⁸ Statut ARRS z dne 22. 7. 2004 in spremembe z dne 25. 10. 2005, 24. 1. 2006, 31. 1. 2006, 17. 6. 2009, 23. 12. 2010 in 19. 5. 2011.

¹⁹ Z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o raziskovalni in razvojni dejavnosti (Uradni list RS, št. 9/11; v nadaljevanju ZRRD-C) je Nacionalni raziskovalni in razvojni program nadomestila Raziskovalna in inovacijska strategija Slovenije.

ARRS v skladu z ZRRD izvaja nadzor zakonitosti, učinkovitosti in uspešnosti izvajanja javne službe na področju raziskovalne in razvojne dejavnosti, in sicer nad pravnimi osebami zasebnega in javnega prava, ki izvajajo javno službo. O opravljanju nadzora izdaja ARRS poročila, ki morajo biti objavljena in dostopna javnosti²⁰.

Podrobneje ARRS določa način nadzora v pravilniku o sofinanciranju, kjer je določeno, da ARRS skupaj s strokovnimi telesi spremlja in nadzoruje izvajanje raziskovalne dejavnosti na način in po postopku, določenem s pravilnikom o sofinanciranju in s pogodbo o (so)financiranju nakupa raziskovalne opreme²¹ (v nadaljevanju: pogodba o sofinanciranju). Spremljanje in nadzor se izvajata pretežno s pomočjo periodičnih in zaključnih poročil ali zaključnih poročil o delu ter poročil o porabljenih sredstvih v skladu s pravilnikom o sofinanciranju. ARRS lahko izvaja tudi nadzor izvajanja raziskovalne dejavnosti z obiski pri izvajalcih raziskovalne dejavnosti. Za opravljanje nadzora pri izvajalcih raziskovalne dejavnosti lahko najame pooblaščen revizorje, ki v imenu ARRS izvedejo nadzor porabe sredstev²². Pravilnik o sofinanciranju določa tudi izvajanje nadzora nad raziskovalnimi in infrastrukturnimi programi²³ in nad raziskovalnimi projekti²⁴.

Organi ARRS so upravni odbor agencije (v nadaljevanju: upravni odbor), direktor agencije (v nadaljevanju: direktor) in znanstveni svet agencije (v nadaljevanju: ZSA), katerih naloge so določene v sklepu o ustanovitvi.

Upravni odbor ima sedem članov. Člane upravnega odbora imenuje Vlada Republike Slovenije (v nadaljevanju: vlada) za dobo petih let z možnostjo ponovnega imenovanja. Predsednika izvolijo člani upravnega odbora izmed vseh članov. Naloge in pristojnosti upravnega odbora so med drugim sprejemanje splošnih aktov agencije za izvrševanje javnih pooblastil, statuta ARRS, akta o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest, sprejemanje programa dela, finančnega načrta in letnega poročila v soglasju z vlado in dajanje usmeritev in navodil za delo direktorju agencije.

Direktorja imenuje vlada na predlog upravnega odbora za dobo petih let z možnostjo ponovnega imenovanja. Direktor je za svoje delo odgovoren upravnemu odboru, ministru, pristojnemu za znanost, in vladi. Njegove pristojnosti in naloge so med drugim sprejemanje splošnih aktov agencije, s katerimi se urejajo vprašanja, pomembna za delo in poslovanje agencije, priprava predloga programa dela, finančnega načrta in letnega poročila o delu agencije ter imenovanje komisij in drugih delovnih teles za izvedbo posameznih strokovnih nalog.

ZSA sestavlja šest članov tako, da so zastopana vsa področja znanstvenih ved. Člane in predsednika ZSA za dobo petih let imenuje minister, pristojen za znanost, na predlog Sveta za znanost in tehnologijo Republike Slovenije²⁵. ZSA je najvišje strokovno in svetovalno telo ARRS, ki oblikuje predlog finančno ovrednotenih prednostnih seznamov za izbor raziskovalnih projektov in programov ter opravlja druge

²⁰ 46. člen ZRRD.

²¹ V revizijskem poročilu je pogodba o sofinanciranju pogodba, ki jo sklene ARRS z raziskovalno organizacijo, ki prejme sredstva za sofinanciranje nakupa raziskovalne opreme.

²² 46. člen pravilnika o sofinanciranju.

²³ 71. člen pravilnika o sofinanciranju.

²⁴ 90. člen pravilnika o sofinanciranju.

²⁵ Svet za znanost in tehnologijo Republike Slovenije je strokovno posvetovalno telo vlade.

naloge, med drugim sprejema strokovna izhodišča za pripravo splošnih aktov ARRS za izvrševanje javnih pooblastil, spremlja stanje in vrednoti razvoj raziskovalno-razvojne dejavnosti v Republiki Sloveniji z vidika raziskovalne in razvojne kakovosti in sprejema programe razvoja raziskovalno-razvojne dejavnosti za posamezno znanstveno vedo oziroma raziskovalno področje.

Odgovorna oseba ARRS v obdobju, na katero se nanaša revizija, in med izvajanjem revizije, je bil dr. Franci Demšar, direktor.

1.2.3 Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo Univerze v Ljubljani

Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo Univerze v Ljubljani (v nadaljevanju: UL FKKT) je visokošolski izobraževalni in znanstveno raziskovalni zavod, katerega ustanoviteljica je Republika Slovenija. UL FKKT je članica Univerze v Ljubljani, ki v skladu z Zakonom o visokem šolstvu²⁶, Odlokom o preoblikovanju Univerze v Ljubljani²⁷ (v nadaljevanju: odlok), Statutom Univerze v Ljubljani²⁸ (v nadaljevanju: statut) ter Pravili o organiziranosti in delovanju UL FKKT izvaja nacionalni program visokega šolstva in nacionalni raziskovalni program. UL FKKT opravlja izobraževalno, znanstveno-raziskovalno, razvojno, svetovalno ter druge s tem povezane dejavnosti, določene v statutu, na področju kemije, biokemije, kemijskega izobraževanja, kemijskega inženirstva, polimernih ter keramičnih materialov in tehnologij, uporabne kemije, kemijske tehnologije, usnjarsko-predelovalne tehnologije, tehniške varnosti in varstva pred požari ter njihovih mejnih področij.

Organi fakultete so dekan, senat, upravni odbor, akademski zbor in študentski svet²⁹.

Dekan je strokovni vodja UL FKKT in opravlja naloge na temelju Zakona o visokem šolstvu, odloka, statuta in pooblastil rektorja, ki jih prenese na dekana. Odgovoren je za zakonitost dela UL FKKT. Imenovan je za dobo štirih let in je lahko ponovno imenovan.

Senat UL FKKT je najvišji strokovni organ, ki ga sestavljajo visokošolski učitelji, zaposleni na UL FKKT s polnim delovnim časom, in študentje. Ima 24 članov. Senat ima stalna delovna telesa, in sicer dva odbora in sedem komisij.

Upravni odbor odloča o zadevah gospodarske narave in skrbi za nemoteno materialno poslovanje UL FKKT, kadar nastopa v pravnem prometu v svojem imenu in za svoj račun. Ima deset članov. Njihov mandat traja štiri leta, izjema je član iz vrst študentov, ki ima mandat eno leto.

Akademski zbor sestavljajo vsi učitelji, znanstveni delavci in sodelavci. Pri delu akademskega zbora sodelujejo tudi predstavniki študentov tako, da njihovo število ne sme biti manjše od ene petine vseh članov akademskega zbora. Akademski zbor obravnava poročila dekana o delu UL FKKT ter daje

predloge in pobude senatu. Akademski zbor voli člane senata UL FKKT in predlaga senatu kandidate za

²⁶ Uradni list RS, št. 32/2012-UPB7.

²⁷ Uradni list RS, št. 28/00, 33/03, 79/04, 36/06, 18/09, 83/10.

²⁸ Uradni list RS, št. 8/05, 118/05, 72/06 (76/06 popr.), 59/07 (82/07 popr.), 81/07, 5/08, 42/08, 62/08, 3/09, 14/09, 38/09, 48/09, 55/09, 3/10, 47/10, 18/11, 26/11, 89/11, 26/12, 38/12, 50/12.

²⁹ 34. člen statuta.

dekana, tako da imajo pravico glasovanja samo člani akademskega zbora, ki so zaposleni s polnim delovnim časom.

Študentski svet UL FKKT ima najmanj devet članov, ki jih izmed sebe izvolijo študenti UL FKKT. Razpravlja o vseh zadevah, ki se nanašajo na pravice in dolžnosti študentov, in daje mnenja o pedagoški usposobljenosti v postopkih izvolitve v naziv učiteljev in sodelavcev, lahko pa tudi mnenja o kandidatih za dekana.

Dejavnost UL FKKT, ki se nanaša na izvajanje nacionalnega programa visokega šolstva in nacionalnega raziskovalnega in razvojnega programa, se financira iz državnega proračuna. Druge dejavnosti se financirajo iz:

- šolnin in drugih prispevkov za študij,
- plačil za opravljene storitve,
- dotacij, dediščin in daril,
- drugih virov.

UL FKKT izvaja pedagoško ter znanstveno-raziskovalno in razvojno delo. Poleg tega izvaja tudi temeljno, razvojno in uporabno raziskovalno delo, ki je sestavni del nacionalnega raziskovalnega in razvojnega programa ali raziskovalnih programov Evropske unije. UL FKKT izvaja tudi drugo raziskovalno delo po naročilu tretjih oseb javnega in zasebnega prava.

Odgovorna oseba v obdobju, na katero se nanaša revizija, in med izvajanjem revizije, je bil dekan dr. Anton Meden.

1.2.4 Kemijski inštitut

Kemijski inštitut (v nadaljevanju: KI) je javni raziskovalni zavod na področju znanstvene in raziskovalno-razvojne dejavnosti. Ustanovljen je bil z Odlokom o ustanovitvi javnega raziskovalnega zavoda Kemijski inštitut³⁰. Nastal je s preoblikovanjem Kemijskega inštituta Boris Kidrič, Ljubljana, ustanovljenega s sklepom Slovenske akademije znanosti in umetnosti leta 1946.

Ustanoviteljica KI je Republika Slovenija, ustanoviteljske pravice in obveznosti izvršuje vlada. Soustanovitelj KI je Slovenska akademija znanosti in umetnosti.

KI upravlja upravni odbor, katerega pomembnejše naloge so obravnava in sprejem statuta KI, programa razvoja in letnih programov dela ter imenovanje direktorja KI. Za obravnavanje in odločanje o raziskovalnem programu se oblikuje znanstveni svet KI, ki ga sestavljajo nosilci raziskovalnih in razvojnih projektov KI. Delo in poslovanje KI vodi direktor.

KI opravlja osnovne in aplikativne raziskave, predvsem na naslednjih področjih: biotehnologija, varstvo okolja, strukturna in teoretična kemija, analizna kemija, raziskave materialov in kemijsko inženirstvo.

³⁰ Uradni list RS, št. 20/92, 65/99, 33/02, 11/06, 47/11.

Odgovorna oseba KI v obdobju, na katero se nanaša revizija, in med izvajanjem revizije, je bil prof. dr. Janko Jamnik, direktor.

1.3 Področje revizije

1.3.1 Raziskovalna in razvojna dejavnost

V skladu z ZRRD raziskovalna in razvojna dejavnost obsegata temeljno in uporabno raziskovanje ter predkonkurenčne raziskave, industrijske raziskave in prenos znanja³¹.

V skladu s pravilnikom o sofinanciranju³² raziskovalna dejavnost obsega³³:

- raziskovalne programe,
- temeljne, aplikativne in podoktorske raziskovalne projekte,
- mentorje oziroma usposabljanje mladih raziskovalcev v raziskovalnih organizacijah,
- mednarodno znanstveno sodelovanje,
- uveljavljene raziskovalce iz tujine in
- podporne dejavnosti.

Raziskovalni program predstavlja zaokroženo področje raziskovalnega dela, za katerega je pričakovati, da bo aktualno in uporabno v daljšem časovnem obdobju, in je takega pomena za Republiko Slovenijo, da obstaja državni interes, opredeljen v nacionalnem programu za področje raziskovalne dejavnosti³⁴.

Temeljni projekt je izvirno eksperimentalno oziroma teoretično delo, s katerim želimo pridobiti predvsem novo znanje o osnovah pojavov in zaznavnih dejstev. Aplikativni projekt je izvirno raziskovanje, ki ga izvajamo zato, da bi pridobili novo znanje, usmerja pa se predvsem k praktičnemu cilju ali namenu. Podoktorski projekt je temeljni ali aplikativni projekt, ki ga izvaja en raziskovalec – podoktorand³⁵.

Podporne dejavnosti vključujejo:

- infrastrukturne programe,
- nakup raziskovalne opreme,
- znanstvene sestanke,
- nakup mednarodne znanstvene literature in zbirk podatkov in
- osrednje specializirane informacijske centre³⁶.

³¹ 5. člen ZRRD.

³² Veljal od 22. 1. 2011. Pred tem sta enako vsebino pokrivala Pravilnik o sofinanciranju nakupov raziskovalne opreme (Uradni list RS, št. 23/09) in Pravilnik o postopku (so)financiranja in spremljanju izvajanja raziskovalne dejavnosti (Uradni list RS, št. 23/09), ki pa raziskovalne dejavnosti nista opredelila.

³³ 1. člen pravilnika o sofinanciranju.

³⁴ 4. člen pravilnika o sofinanciranju.

³⁵ 4. člen pravilnika o sofinanciranju.

³⁶ 1. člen pravilnika o sofinanciranju.

Javno službo na področju raziskovalne in razvojne dejavnosti izvajajo v obliki raziskovalnih programov programske skupine v javnih raziskovalnih zavodih, visokošolskih zavodih, ki jih je ustanovila Republika Slovenija, ter na podlagi koncesije programske skupine, organizirane pri pravnih osebah zasebnega in javnega prava³⁷.

Raziskovalna organizacija je pravna oseba javnega ali zasebnega prava, ki izpolnjuje pogoje, določene z ZRRD in predpisi, izdanimi na njegovi podlagi, za izvajanje raziskovalne in razvojne dejavnosti. Javna raziskovalna organizacija je oseba javnega prava, katere ustanoviteljica je Republika Slovenija ali druga z zakonom pooblaščen oseba javnega prava³⁸.

ARRS vodi zbirko podatkov o izvajalcih raziskovalne in razvojne dejavnosti³⁹ (v nadaljevanju: evidenca raziskovalnih organizacij), in sicer v njej vodi:

- evidenco izvajalcev kot pravnih in fizičnih oseb,
- evidenco raziskovalnih skupin pri posameznem izvajalcu in
- evidenco raziskovalcev po raziskovalnih skupinah v okviru posameznega izvajalca⁴⁰.

Podatki o izvajalcih raziskovalne in razvojne dejavnosti se zbirajo neposredno na podlagi vlog izvajalcev raziskovalne in razvojne dejavnosti. Dostopni so v okviru Informacijskega sistema o raziskovalni dejavnosti v Sloveniji (v nadaljevanju: SICRIS⁴¹) ter v drugih mednarodnih zbirkah podatkov in informacijskih sistemih o raziskovalni dejavnosti. Na dan 31. 12. 2010 so bile v SICRIS vpisane 804 raziskovalne organizacije, na dan 31. 12. 2011 jih je bilo 853, na dan 31. 12. 2012 pa 917.

V SICRIS so vključeni podatki o vseh raziskovalnih organizacijah, ki od leta 1995 izvajajo projekte, ki jih sofinancira ARRS, vendar so popolni le podatki za organizacije, ki so posredovale vse zahtevane podatke. V SICRIS so vključene tudi organizacije, ki sicer ne sodelujejo pri izvajanju projektov ARRS, če izvajajo raziskovalno-razvojno dejavnost, o kateri poročajo Statističnemu uradu Republike Slovenije, in želijo biti z dejavnostjo svojih raziskovalcev / ekspertov predstavljene v SICRIS.

³⁷ 5. člen in 37. člen ZRRD. Pravilnik o sofinanciranju v 56. členu poleg tega določa, da ARRS financira javno službo na področju raziskovalne dejavnosti iz sredstev državnega proračuna po pogodbah, ki jih sklene z javnimi raziskovalnimi organizacijami oziroma raziskovalnimi organizacijami s koncesijo. V javnih raziskovalnih organizacijah oziroma raziskovalnih organizacijah s koncesijo opravljajo javno službo na področju raziskovalne dejavnosti v obliki raziskovalnih programov programske skupine, v obliki infrastrukturnih programov pa infrastrukturne skupine.

³⁸ 5. člen ZRRD.

³⁹ Na podlagi ZRRD, Pravilnika o vsebini in načinu vodenja evidence o izvajalcih raziskovalne in razvojne dejavnosti (Uradni list RS, št. 12/05, 122/06, 55/11; v nadaljevanju: pravilnik o evidenci raziskovalnih organizacij) in Pravilnika o vsebini in načinu vodenja evidence o izvajalcih raziskovalne in razvojne dejavnosti (Uradni list RS, št. 40/13).

⁴⁰ 3. člen pravilnika o evidenci raziskovalnih organizacij. V skladu s 15. členom pravilnika o evidenci raziskovalnih organizacij izvajalec z vpisom v evidenco raziskovalnih organizacij pridobi možnost direktnega ocenjevanja v zvezi z izpolnjevanjem pogojev, če se prijavi na javni razpis za zbiranje ponudb za raziskovalne in razvojne projekte ter na javni poziv in javni razpis za izvajanje javne službe na področju raziskovalne dejavnosti, ki jih objavlja ARRS.

⁴¹ Angl.: Slovenian Current Research Information System.

1.3.2 Raziskovalna oprema in njena izkoriščenost

Raziskovalne organizacije morajo za opravljanje raziskovalne in razvojne dejavnosti zagotoviti ustrezno usposobljene raziskovalce, organizirane v raziskovalne skupine, vodje projektov, *raziskovalno opremo* in prostore ter infrastrukturo⁴² za podporo tej dejavnosti⁴³.

Sredstva za financiranje raziskovalne in razvojne dejavnosti, torej tudi za nakup raziskovalne opreme⁴⁴, se zagotavljajo v državnem proračunu in iz drugih virov (iz evropskih programov in skladov, lokalnih skupnosti in gospodarstva) skladno s cilji in prioritetami, določenimi z Raziskovalno in inovacijsko strategijo Slovenije. V obdobju, na katero se nanaša revizija, je bila to Resolucija o raziskovalni in inovacijski strategiji Slovenije 2011–2020⁴⁵ (v nadaljevanju: ReRIS11–20).

V skladu z ZRRD⁴⁶ se financiranje raziskovalne in razvojne dejavnosti izvaja na način, ki zagotavlja učinkovitost in preglednost uporabe javnih sredstev. Da se zagotavlja učinkovitost uporabe javnih sredstev za nakup raziskovalne opreme, mora sopogodbenuk (torej raziskovalna organizacija, ki je prejela sredstva za sofinanciranje nakupa raziskovalne opreme) nuditi zmogljivosti raziskovalne opreme in povezane storitve vsem zainteresiranim raziskovalnim organizacijam pod najugodnejšimi pogoji, kadar se zmogljivosti in storitve potrebujejo za izvajanje raziskovalnih programov oziroma projektov, sofinanciranih s sredstvi državnega proračuna. Za uporabo zmogljivosti raziskovalne opreme mora imeti izdelane cenike, ki so javno objavljeni⁴⁷.

Navodilo za oblikovanje cen za uporabo raziskovalne opreme, obveščanje in poročanje o uporabi raziskovalne opreme⁴⁸ (v nadaljevanju: navodilo o uporabi opreme) določa, da morajo raziskovalne organizacije ARRS redno mesečno poročati o dejanski uporabi oziroma izkoriščenosti raziskovalne opreme. Kriterij 100-odstotne stopnje izkoriščenosti raziskovalne opreme predstavlja uporaba raziskovalne opreme 8 ur na delovni dan⁴⁹. Pravilnik o sofinanciranju⁵⁰ nalaga raziskovalnim organizacijam, ki so prejele proračunska sredstva za financiranje nakupa raziskovalne opreme, poleg rednega mesečnega poročanja ARRS o izkoriščenosti raziskovalne opreme tudi obveznost obveščanja javnosti o razpoložljivosti opreme na njihovih spletnih straneh.

⁴² Povezava s točko 2.1.1 tega poročila.

⁴³ 27. člen ZRRD.

⁴⁴ 1. in 12. člen ZRRD. Financiranje raziskovalne opreme s sredstvi proračuna je z ZRRD določeno od 26. 2. 2011 (uveljavitev ZRRD-C). Poleg tega se sredstva za financiranje raziskovalne in razvojne dejavnosti zagotavljajo za financiranje raziskovalnih in infrastrukturnih programov ter raziskovalnih in razvojnih projektov; ustanoviteljske obveznosti Republike Slovenije do javnih raziskovalnih in javnih infrastrukturnih zavodov; usposabljanje in razvoj raziskovalnih in razvojnih kadrov; mednarodno znanstveno in tehnološko sodelovanje; promocijo raziskovalne in razvojne dejavnosti; raziskovalne infrastrukture; znanstvenega publiciranja in komuniciranja; in druge namene, določene z ZRRD.

⁴⁵ Uradni list RS, št. 43/11.

⁴⁶ 2. člen.

⁴⁷ 11. člen Pravilnika o sofinanciranju nakupov raziskovalne opreme in 122. člen pravilnika o sofinanciranju.

⁴⁸ Št. 007-11/2010-1 z dne 2. 12. 2010.

⁴⁹ 3. člen navodila o uporabi opreme.

⁵⁰ 122. člen.

1.3.3 Stanje in cilji na področju izkoriščenosti raziskovalne opreme

Področje raziskovalne in razvojne dejavnosti ter cilje na področju izkoriščenosti raziskovalne opreme urejajo strateški dokumenti, ki jih navajamo v nadaljevanju.

*Strategija Evropa 2020*⁵¹ določa, da naj bi Evropska unija do leta 2020 postala pametno, trajnostno in vključujoče gospodarstvo. Predlaga pet merljivih ciljev, ki naj bi jih vključili v nacionalne cilje, in sicer na področjih zaposlovanja, raziskav in razvoja, podnebnih sprememb in energetske trajnosti, izobraževanja in boja proti revščini in socialni izključenosti. Na področju raziskav in razvoja je cilj doseči, da se v raziskave in razvoj skupno investira 3 odstotke bruto družbenega proizvoda.

Strategija razvoja Slovenije, ki jo je sprejela vlada 23. 6. 2005⁵², opredeljuje vizijo in cilje razvoja Republike Slovenije do leta 2013 ter pet razvojnih prioritet⁵³ z akcijskimi načrti. V okviru druge razvojne prioritete "Učinkovito ustvarjanje, dvosmerni pretok in uporaba znanja za gospodarski razvoj in kakovostna delovna mesta" določa, da naj bi se povečala gospodarska učinkovitost in obseg vlaganj v raziskave in tehnološki razvoj. Raziskovalne dejavnosti naj bi se prednostno usmerjale v tehnološka področja, kjer lahko raziskovalni potencial povežemo z gospodarsko dejavnostjo in dosežemo dvig dodane vrednosti (elektronske komunikacije in informacijska tehnologija, biotehnologija in farmacija, nanotehnologija, novi materiali, procesne tehnologije, okoljske tehnologije). Organizacijska struktura in financiranje raziskovalno-razvojnega sektorja naj bi se prilagodila tako, da bo zagotovljena večja učinkovitost uporabe razpoložljivih sredstev za raziskave in razvoj.

ReRIS11–20 navaja, da je dostop slovenskih raziskovalcev do razvite velike raziskovalne infrastrukture ključen za doseganje in ohranitev znanstvene ravni v državi na globalno primerljivi ravni. Ta dostop je mogoč z zgraditvijo nacionalne raziskovalne infrastrukture in mednarodnim povezovanjem pri vzpostavitvi skupne infrastrukture. Raziskovalna infrastruktura v Republiki Sloveniji je močno razpršena (ni ustreznega pregleda nad podvajanjem opreme v institucijah), deloma zastarela, hkrati pa večinoma ne dosega kritične mase in tako ne odličnosti, primerljive z velikimi evropskimi in svetovnimi raziskovalnimi infrastrukturami⁵⁴.

Cilj *ReRIS11–20* je zagotoviti dostop do odlične raziskovalne infrastrukture, in sicer:

- *bolje izkoristiti obstoječo nacionalno raziskovalno infrastrukturo*: *ReRIS11–20* določa, da bo za dostop do raziskovalne opreme, s katero razpolagajo javne raziskovalne organizacije v Republiki Sloveniji, vzpostavljen transparenten in javno dostopen virtualni center (portal), ki bo omogočal hiter in pregleden prikaz razpoložljivih zmogljivosti ter prijave in informacije za dostop do te opreme za vse deležnike. Tak center se bo povezal s podobnimi v bližnjih državah. S tem bo oprema povezana in

⁵¹ [URL: http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/targets/index_sl.htm], november 2013.

⁵² [URL: http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/projekti/02_StrategijarazvojaSlovenije.pdf], november 2013.

⁵³ Razvojne prioritete so: konkurenčno gospodarstvo in hitrejša gospodarska rast; učinkovito ustvarjanje, dvosmerni pretok in uporaba znanja za gospodarski razvoj in kakovostna delovna mesta; učinkovita in cenejša država; moderna socialna država in večja zaposlenost; povezovanje ukrepov za doseganje trajnostnega razvoja. Enake razvojne prioritete povzema tudi Državni razvojni program Republike Slovenije za obdobje 2007–2013 št. 30300-1/2008/9 z dne 20. 3. 2008.

⁵⁴ *ReRIS11–20*, poglavje 4.3.

povečana njena izkoriščenost, omogočena bo mednarodna izmenjava prostih zmogljivosti in vzpostavljen mehanizem za uporabo razpoložljivih zmogljivosti. Država bo še naprej zagotavljala del sredstev za vzdrževanje in delovanje raziskovalne infrastrukture v javnih raziskovalnih organizacijah. Do nje bodo po merilih znanstvene odličnosti in pomembnosti lahko dostopali vsi uporabniki pod enakimi pogoji. Kot ukrep na tem področju ReRIS11–20 navaja "ureditev odprtega dostopa do raziskovalne infrastrukture na javnih raziskovalnih organizacijah" in "vzpostavitev virtualnega centra za dostop do raziskovalne infrastrukture in mehanizma za dostop do prostih zmogljivosti";

- *posodobiti in zgraditi novo raziskovalno infrastrukturo na prednostnih področjih*: za doseganje kritične mase in znanstvene odličnosti bo Republika Slovenija razvijala nacionalno raziskovalno infrastrukturo na prednostnih področjih⁵⁵, ki bo dopolnjevala področja pametne specializacije in prispevala k uravnoteženemu razvoju družbe. Dolgoročni cilj je doseči kritično maso in znanstveno odličnost na vsaj enem znanstvenem področju ter v Republiki Sloveniji povezati mednarodne partnerje v oblikovanju infrastrukturnega centra na najvišji globalni ravni, to raziskovalno infrastrukturo pa umestiti na dnevni red razvoja raziskovalne infrastrukture v Evropi;
- *mednarodno povezovanje pri dostopu do velikih raziskovalnih infrastruktur*: za Republiko Slovenijo je smiselno, da si do leta 2020 zagotavlja dostop do velikih raziskovalnih infrastruktur s sodelovanjem v mednarodnih projektih, ocenjenih kot prednostnih in opisanih v nacionalnem Načrtu razvoja.

Načrt razvoja navaja, da mora biti raziskovalna oprema večje vrednosti, ki se nahaja v javnih raziskovalnih organizacijah in je njen nakup sofinancirala Republika Slovenija, pregledno prikazana in čim bolj izkoriščena⁵⁶. Nadalje navaja, da je raziskovalna oprema v Republiki Sloveniji razpršena. Na ravni države ni ustreznega pregleda nad povezanostjo te opreme, ki bi dosegala kritično maso raziskovalnega infrastrukturnega centra. Prihaja do podvajanja posamezne opreme med institucijami, v določenih primerih celo znotraj institucij. Obenem je raziskovalna oprema v veliki meri amortizirana in deloma tudi zastarela. Za preseganje razdrobljenosti, slabe preglednosti in nepopolne izkoriščenosti trenutnih zmogljivosti bo vzpostavljeno virtualno infrastrukturno vozlišče (portal) z naslednjimi lastnostmi⁵⁷:

- prostovoljno, vendar povezano z možnostjo sofinanciranja države, bo evidentirana raziskovalna oprema, prikazane pa bodo tudi njene trenutne razpoložljive zmogljivosti (na primer tipalni mikroskop, 11. 11. 2010 zaseden 64-odstotno);
- raziskovalna oprema bo povezana na tematsko raven področne infrastrukture v obliki konzorcija organizacij in posameznikov, ki razpolagajo in upravljajo s to infrastrukturo (na primer elektronska mikroskopija);
- omogočal bo prijavo in informacije za dostop do opreme za vse raziskovalne organizacije iz javnega in zasebnega sektorja.

⁵⁵ Okvirna prednostna področja, na katerih je treba z vidika doseganja kritične mase in znanstvene odličnosti v Republiki Sloveniji prednostno razvijati raziskovalno infrastrukturo, kot jih opredeljuje Načrt razvoja raziskovalnih infrastruktur 2011–2020 (št. 63000-1/2011/4 z dne 28. 4. 2011, v nadaljevanju: Načrt razvoja), so napredni materiali; energetska učinkovitost in trajnostno graditeljstvo; obnovljivi viri energije in okoljske tehnologije; biotehnologija, biomedicina in biološki viri; visokozmogljivo računalništvo in omrežja; analitične zmogljivosti; nacionalni viri (digitalni, geoinformacijski); družboslovna in humanistična raziskovalna infrastruktura; raziskovalna infrastruktura za aplikacije v veselju; varna in zdrava hrana.

⁵⁶ Načrt razvoja, točka 3.1.

⁵⁷ Načrt razvoja, poglavje 3.

Kratkoročno in srednjeročno naj bi, v skladu z Načrtom razvoja, takšno virtualno vozlišče bistveno prispevalo k manjši razpršenosti nacionalnih raziskovalnih zmogljivosti. Raziskovalne organizacije, ki bodo svoje zmogljivosti na določenem področju povezale v raziskovalno infrastrukturo (konzorcij) ter jih umestile v vozlišče in v večjem deležu omogočile tudi zunanji dostop (pod dogovorjenimi pogoji), bodo upravičene do prednostnega financiranja izgradnje in nadgradnje te raziskovalne infrastrukture. Odprt dostop do prostih zmogljivosti raziskovalne infrastrukture bo tudi pomembno izboljšal raziskovalno intenzivnost v podjetjih, saj bo ta (draga) oprema lahko dopolnjevala njihovo, kar je posebej pomembno za mala in srednja velika inovativna podjetja.

Navedbe v Načrtu razvoja potrjujejo tudi ugotovitve računskega sodišča v reviziji poslovanja Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije⁵⁸ v letu 2008 in prvi polovici leta 2009, v kateri je bilo med drugim ugotovljeno, da ARRS ni vodila ustrezne evidence o raziskovalni opremi⁵⁹ in da ni obstajala skupna evidenca, ki bi preprečevala oziroma odpravila tveganje, da so lahko isti raziskovalni projekti, programi oziroma raziskovalna oprema financirani iz različnih virov javnih sredstev⁶⁰.

Zaradi navedenih ugotovitev in cilja vzpostavitve virtualnega infrastrukturnega vozlišča (portala), določenega v strateških dokumentih, smo se v reviziji osredotočili predvsem na izkoriščenost raziskovalne opreme. Presojali smo pregled nad sredstvi državnega proračuna in proračuna EU za financiranje raziskovalne opreme, obstoj evidence vse raziskovalne opreme, ki je bila sofinancirana iz državnega proračuna in proračuna EU, ter evidentiranje njene izkoriščenosti in možnosti dostopa, kar bi lahko pripomoglo k izboljšanju izkoriščenosti te opreme.

1.4 Revizijski pristop

Zagotovila za izrek mnenja o učinkovitosti uporabe raziskovalne opreme smo pridobili na podlagi pregledovanja, preverjanja, primerjanja in presoje različnih dokumentov ter s pomočjo intervjujev s predstavniki revidirancev. Preizkušanje podatkov smo izvedli na podlagi revizijskega programa, in sicer smo izkoriščenost raziskovalne opreme ocenjevali za leto 2011 in prvo polovico leta 2012 pri ministrstvu, ARRS in dveh raziskovalnih organizacijah: UL FKKT in KI, ki smo ju izbrali glede na tveganja, odkrita pri pregledu poročil o izkoriščenosti raziskovalne opreme, število kosov raziskovalne opreme, o katerih sta poročala, in glede na njihovo različno organiziranost.

⁵⁸ Revizijsko poročilo *Poslovanje Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije* št. 1210-6/2009/55 z dne 11. 10. 2010.

⁵⁹ Računsko sodišče je za odpravo v reviziji razkritih nepravilnosti in nesmotnosti zahtevalo izvedbo popravilnih ukrepov, med drugim tudi vzpostavitev javno dostopne evidence o sofinancirani raziskovalni opremi, ki bi vsebovala mesečne podatke o izkoriščenosti opreme in ceni za uporabo raziskovalne opreme. Izvedeni popravilni ukrep ARRS je bil v porevizijskem poročilu *Popravilni ukrepi Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije* št. 1210-6/2009/67 z dne 28. 4. 2011 ocenjen kot delno zadovoljiv.

⁶⁰ Računsko sodišče je zato ARRS podalo priporočilo, naj v sodelovanju z Javno agencijo za tehnološki razvoj Republike Slovenije (v nadaljevanju: TIA) in ministrstvom vzpostavi skupno evidenco o sofinanciranih raziskovalnih projektih, programih in opremi. Dejavnost TIA je od 2013 del dejavnosti Javne agencije Republike Slovenije za spodbujanje podjetništva, inovativnosti, razvoja, investicij in turizma (Sklep o ustanovitvi Javne agencije Republike Slovenije za spodbujanje podjetništva, inovativnosti, razvoja, investicij in turizma, Uradni list RS, št. 80/12).

2. UGOTOVITVE

2.1 Raziskovalna oprema in viri za njeno financiranje

V reviziji smo najprej ugotavljali, ali in kako sta ministrstvo in ARRS opredelila pojem raziskovalne opreme, ki je bila sofinancirana iz državnega proračuna in proračuna EU. Nato smo proučili, ali sta imela pregled nad tem, koliko sredstev sta izplačala raziskovalnim organizacijam za nakup raziskovalne opreme prek javnih razpisov ter prek financiranja raziskovalnih projektov in programov. Poleg tega nas je v okviru tega podvprašanja zanimalo, ali raziskovalne organizacije poznajo stroške raziskovalne opreme, torej poleg stroškov nakupa in nadomeščanja raziskovalne opreme tudi stroške vzdrževanja opreme.

2.1.1 Opredelitev pojma raziskovalne opreme

Ugotovili smo, da v letu 2011 in prvi polovici leta 2012 pojem raziskovalna oprema ni bil opredeljen v predpisih in strateških dokumentih, navedenih v točki 1.3.3 tega poročila. Ministrstvo in ARRS ga tudi nista opredelila v drugih dokumentih. V navedenih predpisih in dokumentih je bil opredeljen le pojem raziskovalne infrastrukture.

Raziskovalne infrastrukture so v skladu z ReRIS11–20 in Načrtom razvoja⁶¹ zmogljivosti, sredstva ali storitve, ki obsegajo večjo opremo ali nabor instrumentov ter dopolnjujejo vire znanja, kakršni so zbirke, arhivi in podatkovne zbirke. So gibalno inovacij in temeljni pogoj za raziskovalno delo, hkrati pa so predvsem srednje in velike infrastrukture⁶² ključne tudi za njegovo odličnost in izvajanje najzahtevnejših raziskav⁶³. Raziskovalne infrastrukture so lahko skoncentrirane na enem mestu, distribuirane ali virtualne (storitve omogočajo elektronsko). Pogosto potrebujejo strukturiran informacijski sistem za upravljanje s podatki ter omogočanje informacij in komunikacije. Načrt razvoja raziskovalno infrastrukturo pojmuje kot "centre ali konzorcije javnih raziskovalnih organizacij, ki razpolagajo z raziskovalno infrastrukturo ter omogočajo dostop do unikatnih zmogljivosti, sredstev ali storitev". Kot primere raziskovalnih

⁶¹ Opredelitev je povzeta po Evropskem načrtu za raziskovalne infrastrukture 2008 (Angl.: ESFRI Roadmap – European Strategy Forum on Research Infrastructures).

⁶² Načrt razvoja navaja, da splošno ali mednarodno dogovorjenih opredelitev posameznih velikostnih razredov raziskovalnih infrastruktur ni. Z izrazom "velike raziskovalne infrastrukture" razume takšne infrastrukture, v katerih je moč opraviti vse raziskovalne aktivnosti v posameznem raziskovalnem procesu na znanstvenem področju te raziskovalne infrastrukture in obenem delujejo kot zaključene celote z lastno upravno strukturo. "Srednje-velike raziskovalne infrastrukture" omogočajo opravljanje posamezne ali več faz raziskovalnega procesa ali pa se (na primer kot regijski center) vključujejo v velike raziskovalne infrastrukture kot njihov sestavni del. "Majhna raziskovalna infrastruktura" omogoča le izvedbo posameznih nalog v raziskovalnem procesu oziroma jih podpira.

⁶³ ReRIS11–20, poglavje 4.3.

infrastruktur navaja velike raziskovalne postavitve, zbirke, knjižnice, zbirke podatkov, biološke arhive in zbirke, visokozmogljiva oziroma širokopasovna komunikacijska omrežja, raziskovalna plovila, teleskope, satelitske in letalske opazovalne zmogljivosti, mreže računskih zmogljivosti, čiste sobe, obalne opazovalne postaje, sinhrotrone in pospeševalnike. Raziskovalno infrastrukturo financira ARRS v okviru sredstev za infrastrukturne programe⁶⁴.

ZRRD v 32. členu določa, da je infrastrukturna dejavnost podpora raziskovalni dejavnosti. Pravilnik o sofinanciranju v 1. členu določa, da podporne dejavnosti v raziskovalni dejavnosti vključujejo med drugim infrastrukturne programe in nakupe raziskovalne opreme. Raziskovalna infrastruktura pa je v skladu s pravilnikom o sofinanciranju oznaka za vsebine, ki jih financira ARRS in so pomembne kot podporna dejavnost raziskovalne dejavnosti. ZRRD in pravilnik o sofinanciranju ne opredeljujeta razlike med raziskovalno opremo in raziskovalno infrastrukturo.

Pojasnilo ARRS

Raziskovalna oprema je ožji pojem od raziskovalne infrastrukture. Raziskovalna oprema je strojna in / ali programska oprema, ki je nujna za izvajanje raziskovalne dejavnosti po standardih stroke.

ARRS je v pravilniku o sofinanciranju določila, da bo v okviru nakupov raziskovalne opreme sofinancirala opremo, katere predračunska nabavna vrednost znaša najmanj 50.000 evrov za naravoslovje, tehniko, biotehniko in medicino ter najmanj 15.000 evrov za humanistiko in družboslovje (v nadaljevanju: oprema v vrednosti nad 50.000 oziroma 15.000 evrov)⁶⁵. V revizijskem poročilu tako pod pojmom raziskovalna oprema obravnavamo strojno in / ali programsko opremo, ki je nujna za izvajanje raziskovalne dejavnosti po standardih stroke nad vrednostjo, ki jo je določila ARRS⁶⁶.

Priporočilo

Ministrstvu priporočamo, da jasno in v ustreznih pravnih aktih opredeli pojem raziskovalna oprema, pri čemer naj upošteva obstoječo opredelitev raziskovalne infrastrukture.

⁶⁴ 4. člen pravilnika o sofinanciranju določa, da *infrastrukturni program* predstavlja vzdrževanje infrastrukture kot podpore raziskovalni dejavnosti v javni raziskovalni organizaciji oziroma raziskovalni organizaciji s koncesijo, in sicer v obliki instrumentalne podpore, podpore znanstvenim zbirkam, popularizacije znanosti in podpori raziskovalnim programom, ki vsebujejo elemente instrumentalnega centra ali znanstvene zbirke.

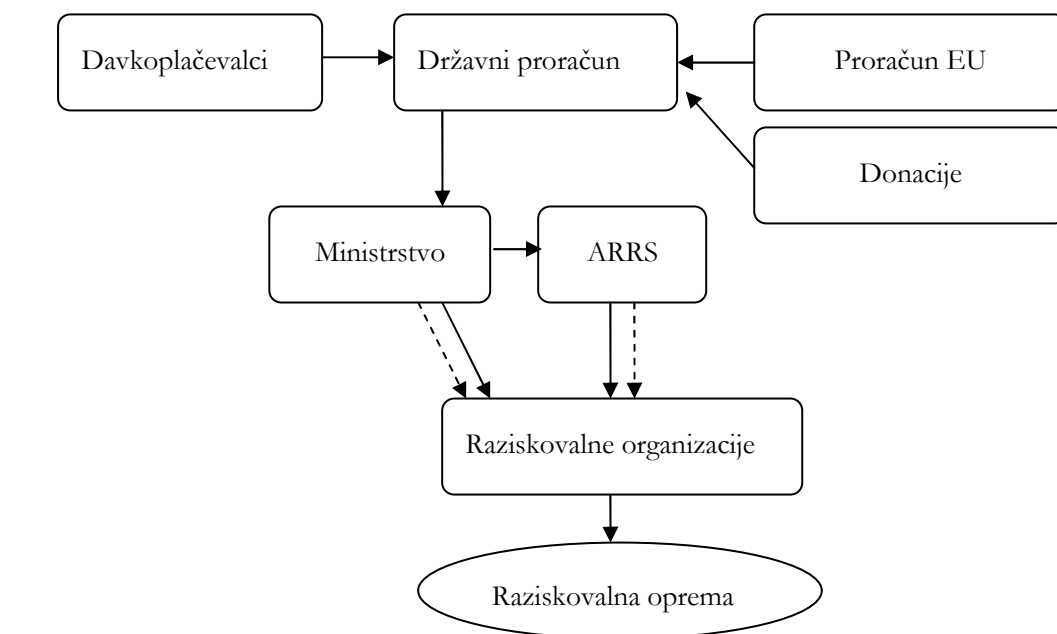
⁶⁵ Od 16. 6. 2012 veljajo nove vrednosti, določene s Pravilnikom o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o postopkih (so)financiranja, ocenjevanja in spremljanju izvajanja raziskovalne dejavnosti (Uradni list RS, št. 45/12), in sicer najmanj 50.000 evrov za naravoslovje, najmanj 20.000 evrov za tehniko, biotehniko in medicino ter najmanj 15.000 evrov za humanistiko in družboslovje.

⁶⁶ Pri financiranju Centrov odličnosti (povezava s točko 2.1.2.c tega poročila) navedena omejitev glede vrednosti opreme ne velja, sofinancirani so bili stroški raziskovalne opreme, ki so višji od 500 evrov ali enaki 500 evrom.

2.1.2 Pregled ministrstva in ARRS nad sredstvi za financiranje raziskovalne opreme

2.1.2.a Sredstva za nakup raziskovalne opreme⁶⁷ se iz proračuna izplačujejo, kot je prikazano na sliki 1.

Slika 1: Financiranje nakupov raziskovalne opreme

—> Sredstva za nakup raziskovalne opreme.
 - - - -> Sredstva za amortizacijo raziskovalne opreme.

Vir: računsko sodišče na podlagi proučitve področja revizije.

2.1.2.b V obdobju, od začetka leta 2007 do 30. 6. 2012, sta ministrstvo in ARRS namenila za sofinanciranje nakupa raziskovalne opreme iz državnega proračuna in iz proračuna EU skupaj 114.301.667 evrov, od tega v obdobju, na katero se nanaša revizija, 38.814.255 evrov. Podrobneje so ta sredstva prikazana v tabeli 1.

⁶⁷ ReRIS11–20, poglavje 4.3. Pod konkurenčnimi pogoji je mogoč dostop do večjega dela tuje raziskovalne infrastrukture, vendar so kljub temu potrebe slovenskih raziskovalcev po dostopu do mednarodnih raziskovalnih infrastruktur (v katerih Republika Slovenija ni članica) dosti večje od dejansko uresničenih.

Tabela 1: Pregled sredstev iz državnega proračuna in proračuna EU, namenjenih financiranju nakupa raziskovalne opreme v obdobju od leta 2007 do 30. 6. 2012

v evrih

Namen	Izplačevalec	2007	2008	2009	2010	2011	do 30. 6. 2012	Skupaj
Nakup opreme - razpisi	ARRS	3.902.748	3.200.481	2.341.800	4.846.273	5.134.925	0	19.426.227
	Ministrstvo	1.222.059**	431.955**	1.994.002*	12.069.145*	13.910.088*	1.705.789*	31.333.038
	• sredstva proračuna EU	916.544	323.966	1.694.902	10.258.773	11.823.575	1.449.921	26.467.681
	• sredstva proračuna	305.515	107.989	299.100	1.810.372	2.086.513	255.868	4.865.357
<i>Skupaj razpisi</i>		<i>5.124.807</i>	<i>3.632.436</i>	<i>4.335.802</i>	<i>16.915.418</i>	<i>19.045.013</i>	<i>1.705.789</i>	<i>50.759.265</i>
Amortizacija	ARRS	9.796.852	10.721.670	12.526.100	12.434.327	12.987.729	4.856.560	63.323.238
	Ministrstvo	-	-	-	-	86.475	132.689	219.164
<i>Skupaj amortizacija</i>		<i>9.796.852</i>	<i>10.721.670</i>	<i>12.526.100</i>	<i>12.434.327</i>	<i>13.074.204</i>	<i>4.989.249</i>	<i>63.542.402</i>
Skupaj		14.921.659	14.354.106	16.861.902	29.349.745	32.119.217	6.695.038	114.301.667

Opombe: — osenčeno so prikazani podatki izven obdobja, na katero se nanaša revizija.

* sredstva za sofinanciranje nakupov raziskovalne opreme na podlagi Javnega razpisa za razvoj centrov odličnosti v obdobju 2009–2013⁶⁸;

** v letih 2007 in 2008 se je v Enotnem programskem dokumentu (EPD 2004–2006) izvajal instrument Centri odličnosti v okviru ukrepa 1.1 Spodbujanje razvoja inovacijskega okolja, ki se je izvajal po pravilih državnih pomoči. Projekti so se sofinancirali iz Evropskega sklada za regionalni razvoj v deležu 75 odstotkov sredstev strukturne politike.

Vira: podatki ARRS in ministrstva.

⁶⁸ Uradni list RS, št. 36/09, 40/09, 44/09, 45/09.

Pri pojasnjevanju podatkov iz tabele 1 je treba upoštevati:

- znesek sredstev, ki jih je izplačalo ministrstvo za nakup raziskovalne opreme Centrov odličnosti, ni povsem natančen zaradi načina izplačevanja sredstev – del sredstev je bil nakazan v obliki predplačil, pri katerih ni bilo ločevanja med sredstvi za nakup opreme in sredstvi za izvajanje raziskovalnih programov oziroma projektov;
- sredstva, ki jih je izplačala ARRS za amortizacijo opreme, so bila izplačana glede na število raziskovalnih ur, porabljenih za določen raziskovalni program ali projekt, zato ni mogoče ugotoviti, ali so namenjena nadomeščanju opreme, ki je bila sofinancirana iz državnega proračuna ali tudi za nadomeščanje opreme, ki je bila financirana iz drugih virov; sredstva, izplačana za kritje stroškov amortizacije, pa so bila lahko tudi prerezporejena v skladu z Uredbo o normativih in standardih za določanje sredstev za izvajanje raziskovalne dejavnosti, financirane iz Proračuna Republike Slovenije⁶⁹ (v nadaljevanju: uredba o normativih in standardih) na ostale postavke, ki sestavljajo vrednost raziskovalne ure, to je na materialne stroške ali plače;
- sredstva, ki jih je izplačalo ministrstvo za amortizacijo opreme, je izplačalo samo za opremo, ki ni bila sofinancirana iz državnega proračuna.

ARRS in ministrstvo sofinancirata nakup raziskovalne opreme prek razpisov, poleg tega pa tudi posredno s pokrivanjem stroškov amortizacije, kar opisujemo v nadaljevanju.

2.1.2.c ARRS sofinancira nakupe raziskovalne opreme na podlagi javnih razpisov⁷⁰. Delež sofinanciranja določi v posameznem javnem razpisu ali v metodologiji za ocenjevanje in izbor predlogov za sofinanciranje nakupov raziskovalne opreme, ki je sestavni del javnega razpisa⁷¹. Na javni razpis se lahko prijavijo javne raziskovalne organizacije in drugi javni zavodi, ki izvajajo javno službo na področju raziskovalne dejavnosti v obliki raziskovalnih programov in infrastrukturnih programov na podlagi dodeljene koncesije⁷². V skladu s pravilnikom o sofinanciranju ARRS s prijavitelji, ki so bili izbrani na javnem razpisu, sklene pogodbo o sofinanciranju nakupa raziskovalne opreme. V pravilniku o sofinanciranju je med drugim določeno, da morajo prijavitelji, s katerimi je ARRS sklenila pogodbo o sofinanciranju nakupa raziskovalne opreme, zagotavljati nemoteno delovanje raziskovalne opreme ter ravnati z njo kot dober gospodar. Zagotoviti morajo tudi vključitev raziskovalne opreme v izvajanje raziskovalnih programov in projektov ter jo knjigovodsko evidentirati kot svoje osnovno sredstvo⁷³. Opremo lahko odtujijo le s soglasjem ustanovitelja po postopkih, ki jih določajo predpisi o pridobivanju,

⁶⁹ Uradni list RS, št. 103/11. Veljavna od 17. 12. 2011. Pred tem je veljala Uredba o normativih in standardih za določanje sredstev za izvajanje nacionalnega raziskovalnega in razvojnega programa (Uradni list RS, št. 74/04, 32/05, 26/06, 80/07, 89/08, 102/09; v nadaljevanju: uredba o normativih).

⁷⁰ Razpisi za nakup raziskovalne opreme se imenujejo Paketi. Dva razpisa za nakup raziskovalne opreme je objavilo ministrstvo, ki je bilo pristojno za raziskovalno dejavnost, v letih 2001 (Paket 11) in 2003 (Paket 12). ARRS pa je objavila razpise v letih 2006 (Paket 13), 2009 (Paket 14) in 2012 (Paket 15). Zadnji razpis za nakup raziskovalne opreme (Paket 15) je bil 29. 5. 2012 razveljavljen zaradi sprejetja Rebalansa proračuna Republike Slovenije za leto 2012 (Uradni list RS, št. 37/12).

⁷¹ 117. člen pravilnika o sofinanciranju. Na podlagi pravilnika o sofinanciranju je bil objavljen Javni razpis o sofinanciranju nakupov raziskovalne opreme (Paket 15), pri katerem je bil določen delež sofinanciranja ARRS največ do 80 odstotkov nabavne vrednosti za enoto raziskovalne opreme.

⁷² 4. člen Pravilnika o sofinanciranju nakupov raziskovalne opreme in 118. člen pravilnika o sofinanciranju.

⁷³ 124. člen pravilnika o sofinanciranju in 13. člen Pravilnika o sofinanciranju nakupov raziskovalne opreme.

razpolaganju in upravljanju s stvarnim premoženjem države⁷⁴. Opremo in z njo povezane storitve morajo nuditi vsem zainteresiranim raziskovalnim organizacijam.

Ministrstvo je v letu 2009 objavilo Javni razpis za razvoj centrov odličnosti v obdobju 2009–2013. Centri odličnosti so namenjeni spodbujanju koncentracije znanja na prioritetnih tehnoloških področjih in horizontalnega povezovanja v celotni verigi razvoja znanja, ki se izvaja na temelju strateškega partnerstva med gospodarstvom in raziskovalnimi organizacijami. Na razpisu so lahko sodelovali konzorciji najmanj petih partnerjev (najmanj treh podjetij in najmanj dveh raziskovalnih organizacij javnega prava oziroma zasebnega prava s koncesijo, ki sta vpisani v evidenco raziskovalnih organizacij). Za obdobje trajanja programa so morali ustanoviti zavod kot samostojno pravno osebo za izvajanje programa Centra odličnosti. Pri izvajanju programa Centri odličnosti ne ustvarjajo tržnih prihodkov. V okviru razpisa so sofinancirali različne programske aktivnosti, med njimi tudi naložbe v raziskovalno-razvojno opremo. Tako so morali konzorciji pri prijavi na javni razpis navesti opremo, ki jo že imajo, in tisto, ki jo nameravajo dokupiti. Javni razpis delno, v višini 85 odstotkov, financira Evropska unija⁷⁵, delež slovenskega prispevka pa je 15 odstotkov⁷⁶.

2.1.2.d Poleg sofinanciranja nakupa raziskovalne opreme prek razpisov ARRS in ministrstva, ARRS mesečno izplačuje tudi sredstva za izvajanje raziskovalnih programov in projektov. V ceni raziskovalne ure so zajeti tudi stroški amortizacije, ki so eden izmed virov za sofinanciranje nakupa raziskovalne opreme. ARRS je v obdobju, na katero se nanaša revizija, raziskovalne programe in projekte razvrščala v štiri cenovne kategorije, glede na okolje, kjer se raziskava izvaja, potrebno raziskovalno opremo in druga za izvajanje raziskave potrebna osnovna sredstva, neposredne materialne stroške in stroške storitev ter posebne pogoje pri izvajanju programa ali projekta. Za vsak raziskovalni program ali projekt je ARRS upoštevala število raziskovalnih ur za njegovo izvajanje (torej načrtovano število ur) in ceno raziskovalne ure, ki jo določa uredba o normativih in standardih. V ceni raziskovalne ure so plače s prispevki izvajalcev raziskovalnih programov in projektov, materialni stroški in stroški storitev ter stroški amortizacije⁷⁷. Stroški raziskovalne opreme se priznajo v višini obračunane amortizacije ob upoštevanju obsega uporabljene raziskovalne opreme, neposredno potrebne za izvedbo posameznega programa oziroma projekta. Obseg uporabe posamezne raziskovalne opreme mora raziskovalna organizacija izkazati z evidenco uporabe raziskovalne opreme⁷⁸.

Po veljavnem sistemu financiranja raziskovalnih programov in projektov prejmejo vsi programi in projekti, ki so uvrščeni v isto cenovno kategorijo, enak znesek za kritje stroškov amortizacije, ne glede na to, ali je raziskovalna organizacija raziskovalno opremo kupila s sredstvi iz državnega proračuna ali

⁷⁴ 122. člen pravilnika o sofinanciranju in 11. člen Pravilnika o sofinanciranju nakupov raziskovalne opreme. ARRS prek večletnih pogodb sofinancira tudi infrastrukturne programe. Na ta način raziskovalnim organizacijam financira pogon, upravljanje in vzdrževanje infrastrukture kot podpore raziskovalni dejavnosti.

⁷⁵ Iz Evropskega sklada za regionalni razvoj.

⁷⁶ Skupna okvirna višina nepovratnih sredstev, ki jo je ministrstvo namenilo za izvedbo javnega razpisa, je 84.138.865 evrov.

⁷⁷ Stroški amortizacije so v obdobju, na katero se nanaša revizija, v skladu z uredbo o normativih in standardih znašali od 1,58 evra do 9,97 evra na raziskovalno uro oziroma od 4.618 evrov do 29.114 evrov letno ob predpostavki polne zaposlitve raziskovalca 1.700 ur na leto, odvisno od vrste raziskovalnega programa oziroma projekta (3. in 27. člen).

⁷⁸ 24. člen uredbe o normativih in standardih.

proračuna EU, iz tržne dejavnosti, donacij ali pa so opremo sofinancirala podjetja. Na ta način ARRS izplačuje sredstva za pokrivanje stroškov amortizacije tudi Centrom odličnosti. Obstoječi sistem financiranja raziskovalne in razvojne dejavnosti torej omogoča, da so tudi za raziskovalne organizacije, pri katerih je bil nakup raziskovalne opreme sofinanciran iz državnega proračuna ali proračuna EU, iz državnega proračuna izplačana tudi sredstva za kritje stroškov amortizacije te opreme.

Sredstva za pokrivanje stroškov amortizacije so namenjena ohranjanju dosežene stopnje opremljenosti z raziskovalno opremo. Od decembra leta 2011 je to načelo določeno tudi v uredbi o normativih in standardih, kjer je navedeno: "Sredstva, ki jih raziskovalna organizacija prejme za pokritje stroškov amortizacije uporabljene raziskovalne opreme, v nadaljnjem koraku nameni za nabavo, s katero nadomesti ali obnovi potrebno raziskovalno opremo. Iz sredstev, ki jih je raziskovalna organizacija prejela za pokritje stroškov amortizacije, je raziskovalna organizacija najpozneje v petih letih od zaključka leta, v katerem je prejela sredstva, dolžna pričeti postopek nakupa nove raziskovalne opreme."⁷⁹

Znesek, ki ga raziskovalne organizacije prejmejo za pokrivanje stroškov amortizacije, se razlikuje od zneska, ki ga raziskovalne organizacije porabijo za nadomeščanje in ohranjanje stopnje opremljenosti⁸⁰. V skladu z uredbo o normativih in standardih⁸¹ namreč lahko raziskovalne organizacije sredstva prerazporejajo med posameznimi stroškovnimi elementi (torej med sredstvi za plače, prispevke, materialne stroške in stroške storitev ter amortizacije). Prerazporejanje med posameznimi stroškovnimi elementi je dovoljeno v njihovo breme ali korist največ do 15 odstotkov. Izjema je amortizacija, kjer je dovoljeno odstopanje 30 odstotkov. Dovoljen je še dodatni prenos iz sredstev, namenjenih pokrivanju neposrednih materialnih stroškov programa ali projekta, v višini 15 odstotkov v korist sredstev za pokrivanje stroškov amortizacije opreme. Dovoljena je tudi poraba sredstev za materialne stroške in stroške storitev ter sredstev za pokrivanje stroškov amortizacije raziskovalne opreme, za pokrivanje stalnih stroškov raziskovalne organizacije, pri čemer je teh prenosov lahko največ 12 odstotkov.

Poleg tega uredba o normativih in standardih dovoljuje še dodatna odstopanja⁸², za katera morajo raziskovalne organizacije pridobiti soglasje ARRS. Dodatna odstopanja so dovoljena na podlagi utemeljitve odstopanja, ki jo vsebuje finančno poročilo, torej po tem ko so bila sredstva za določen namen že porabljena. Pri tem je skupna poraba sredstev za materialne stroške in stroške storitev ter sredstev za pokrivanje stroškov amortizacije raziskovalne opreme in za pokrivanje posrednih stroškov raziskovalne organizacije lahko največ 12 odstotkov.

⁷⁹ 24. člen uredbe o normativih in standardih. ARRS je maja 2011 predlagala ministrstvu spremembo uredbe o normativih, tako da so med drugim vanjo vključili dopolnilo o obvezni uporabi prejetih sredstev za pokritje stroškov amortizacije za nakup raziskovalne opreme.

⁸⁰ Zneske prejetih in porabljenih sredstev za kritje stroškov amortizacije za dve raziskovalni organizaciji prikazujemo v študiji primera v nadaljevanju tega poročila.

⁸¹ 33. člen. Pred tem je prerazporejanje sredstev urejala uredba o normativih, ki se v bistvenih elementih ne razlikuje od uredbe o normativih in standardih.

⁸² 36. člen.

Študija primera – prejeta in porabljena sredstva za kritje stroškov amortizacije od leta 2007 do leta 2011

Raziskovalne organizacije lahko porabijo več ali manj sredstev, kot so jih prejele za kritje stroškov amortizacije. Tabeli 2 in 3 prikazujeta, koliko sredstev, namenjenih kritju stroškov amortizacije, sta KI in UL FKKT prejela in porabila v petletnem obdobju. V obdobju, na katero se nanaša revizija, sta KI in UL FKKT porabila v posameznem letu manj sredstev, namenjenih kritju stroškov amortizacije, kot sta jih prejela – KI je v letu 2011 prejel 1.471.252 evrov za kritje stroškov amortizacije, porabil pa 1.293.862 evrov. Zaradi prenosa neporabljenih sredstev za kritje stroškov amortizacije je imel na razpolago še dodatnih 690.542 evrov. UL FKKT pa je v ta namen prejela 212.292 evrov, porabila pa 203.810 evrov.

Tabela 2: Prejeta in porabljena sredstva za amortizacijo KI v letih od 2007 do 2011

v evrih

Leto	2007	2008	2009	2010	2011
Prejeto	860.212	917.547	1.534.910	1.150.260	1.471.252
Razmejeno*				606.210	690.542
Razpoložljivo				1.649.253	2.161.794
Porabljeno	739.786	826.746	1.062.412	963.635	1.293.862

Opomba: * v skladu z 32. členom spremembe uredbe o normativih (Uradni list RS, št. 102/09), ki je začela veljati 12. 12. 2009, je bilo dovoljeno pri programih in projektih, ki trajajo več kot eno leto, izkazati kratkoročno odložene prihodke za sredstva, ki jih raziskovalna organizacija ni porabila v tekočem letu. Pri tem morajo ohraniti strukturo in namen v okviru odstopanj, določenih z uredbo o normativih. Pred letom 2009 tako izkazovanje kratkoročno odloženih prihodkov ni bilo dovoljeno.

Vir: KI.

Tabela 3: Prejeta in porabljena sredstva za amortizacijo v letih UL FKKT od 2007 do 2011

v evrih

Leto	2007	2008	2009	2010	2011
Porabljeno	173.682	176.018	217.230	218.791	212.292
Prejeto	236.929	230.827	211.173	224.504	203.810

Vir: UL FKKT.

Ministrstvo je v letu 2010 objavilo Javni razpis za razvoj kompetenčnih centrov v obdobju 2010–2013⁸³. Kompetenčni centri so bili opredeljeni kot razvojno-raziskovalni centri, ki jih vodijo industrijski partnerji,

⁸³ Uradni list RS, št. 64/10. Instrument je komplementaren z instrumentom Centrov odličnosti. Javni razpis delno financira Evropska unija iz Evropskega sklada za regionalni razvoj, in sicer v višini 85 odstotkov, delež slovenskega prispevka je 15 odstotkov. Skupna okvirna višina nepovratnih sredstev, ki naj bi jih ministrstvo namenilo za izvedbo javnega razpisa, je 45.284.677 evrov.

povezujejo pa partnerje iz gospodarstva in javnega raziskovalnega sektorja ter so usmerjeni v krepitev sposobnosti razvoja in uporabe novih tehnologij za razvoj novih konkurenčnih proizvodov, storitev in procesov na prednostnih področjih tehnološkega razvoja. Na razpis so se lahko prijavi zavodi⁸⁴ v imenu konzorcijev, sestavljenih iz najmanj sedmih partnerjev (štirih lastniško nepovezanih podjetij, dveh javnih raziskovalnih organizacij oziroma pravnih oseb javnega ali zasebnega prava s koncesijo za izvajanje javne službe na področju raziskovalne in razvojne dejavnosti, ki sta vpisani v evidenco raziskovalnih organizacij, in ene neprofitne razvojne organizacije). Ministrstvo je izbranim kompetenčnim centrom sofinanciralo izvajanje celovitih programov, nakupa raziskovalne opreme pa ne. Upravičen strošek, ki so ga sofinancirali, je tudi amortizacija za opremo, ki jo uporabljajo pri izvajanju skupnih raziskovalno-razvojnih projektov in ni bila kupljena iz javnih virov. Znesek za kritje stroškov amortizacije je prikazan v tabeli 1.

2.1.2.e Ugotovili smo, da ARRS v obdobju, na katero se nanaša revizija, ni spremljala podatkov o tem, koliko sredstev za amortizacijo so raziskovalne organizacije porabile za nakup raziskovalne opreme v vrednosti nad 50.000 oziroma 15.000 evrov in katero opremo so s pomočjo teh sredstev nadomestile.

Ukrep ARRS

ARRS je od raziskovalnih organizacij med izvajanjem revizije (novembra 2012) zahtevala podatke o tem, kako so porabile sredstva, namenjena amortizaciji raziskovalne opreme. Raziskovalne organizacije so poročale, da so kupile 68 kosov raziskovalne opreme v vrednosti nad 50.000 oziroma 15.000 evrov, s skupno nabavno vrednostjo nad 5 milijonov evrov. To opremo bo ARRS vključila v obstoječo evidenco opreme.

2.1.3 Pregled raziskovalnih organizacij nad sredstvi za financiranje raziskovalne opreme

2.1.3.a Raziskovalne organizacije poleg sredstev za nakup raziskovalne opreme in sredstev za njeno nadomeščanje (sredstev za kritje stroškov amortizacije) potrebujejo tudi sredstva za vzdrževanje opreme, ki jih ni mogoče v celoti predvideti vnaprej. Ugotovili smo, da KI in UL FKKT sredstev, porabljenih za vzdrževanje raziskovalne opreme, ne vodita za vsak posamezen kos raziskovalne opreme. Da bi ocenili višino sredstev, porabljenih za vzdrževanje raziskovalne opreme KI in UL FKKT, smo uporabili računovodske evidence, iz katerih so razvidni stroški tekočega in investicijskega vzdrževanja za vso raziskovalno opremo skupaj – torej tudi opremo, ki ni bila sofinancirana s sredstvi državnega proračuna ali proračuna EU, in opremo nižje vrednosti. Sredstva, ki sta jih KI in UL FKKT porabila za nakup, amortizacijo in vzdrževanje opreme, so predstavljena v študiji primera.

Študija primera – sredstva, porabljenaa za nakup, ohranjanje in vzdrževanje raziskovalne opreme od leta 2007 do leta 2011

Tabeli 4 in 5 prikazujeta sredstva, porabljenaa za nakup, ohranjanje in vzdrževanje raziskovalne opreme KI in UL FKKT v obdobju petih let. KI je v letu 2011 za nakup raziskovalne opreme z nabavno vrednostjo nad 50.000 evrov porabil 494.331 evrov, za amortizacijo raziskovalne opreme 1.293.862 evrov, za vzdrževanje opreme pa 360.744 evrov.

⁸⁴ Zavodi so morali imeti status osebe javnega prava in niso smeli izvajati javne službe.

UL FKKT je v letu 2011 porabila 295.738 evrov za nakup raziskovalne opreme z nabavno vrednostjo nad 50.000 evrov, za amortizacijo raziskovalne opreme pa 203.810 evrov.

Tabela 4: Sredstva, porabljena za nakup, ohranjanje in vzdrževanje raziskovalne opreme od leta 2007 do leta 2011 na KI

v evrih

Leto	2007	2008	2009	2010	2011
Nakup opreme*	342.529	984.176	161.184	440.629	494.331
Amortizacija opreme**	739.786	826.746	1.062.412	963.635	1.293.862
Vzdrževanje opreme***	245.483	209.732	229.784	284.888	360.744
Skupaj	1.327.798	2.020.654	1.453.380	1.689.152	2.148.937

Opombe: * sredstva, porabljena za nakup raziskovalne opreme z nabavno vrednostjo nad 50.000 evrov;
 ** sredstva, porabljena za amortizacijo vse raziskovalne opreme;
 *** sredstva, porabljena za tekoče in investicijsko vzdrževanje raziskovalne opreme (brez računalniške in komunikacijske opreme).

Vir: KI.

Tabela 5: Sredstva, porabljena za nakup in ohranjanje raziskovalne opreme UL FKKT od leta 2007 do leta 2011

v evrih

Leto	2007	2008	2009	2010	2011
Nakup opreme*	436.540	120.250	0	1.659.966	295.738
Amortizacija opreme*	236.929	230.827	211.173	224.504	203.810
Vzdrževanje opreme***	-	-	-	-	-
Skupaj	673.469	351.077	211.173	1.884.470	499.548

Opombe: * sredstva, porabljena za nakup raziskovalne opreme z nabavno vrednostjo nad 50.000 evrov;
 ** sredstva, porabljena za amortizacijo vse raziskovalne opreme;
 *** ni podatka, ker UL FKKT ne vodi podatkov na tak način, da bi lahko o tem poročali.

Vir: UL FKKT.

2.1.3.b KI in UL FKKT sta za nakup raziskovalne opreme poleg sredstev ARRS in ministrstva, namenjenih nakupu opreme prek razpisov in kritju stroškov amortizacije raziskovalne opreme, uporabljala še sredstva iz naslednjih virov⁸⁵:

- sredstva ministrstva, pristojnega za visoko šolstvo, ki so namenjena za izobraževalno dejavnost (nekateri kosi opreme se namreč uporabljajo tako za raziskovalno kot tudi za izobraževalno dejavnost),

⁸⁵ Od leta 2007 do konca obdobja, na katero se nanaša revizija.

- sredstva drugih ministrstev (Ministrstva za obrambo, Ministrstva za notranje zadeve, Ministrstva za okolje in prostor),
- sredstva Evropskega sklada za regionalni razvoj,
- sredstva, pridobljena z opravljanjem storitev na trgu (za gospodarske družbe in javne naročnike), in
- sredstva drugih financerjev (gospodarskih družb, ki tudi same uporabljajo raziskovalno opremo; drugih fakultet, ki sodelujejo pri nakupu in uporabi opreme).

Med navedenimi sredstvi so torej deloma proračunski, deloma pa drugi viri.

2.2 Evidence raziskovalne opreme

Glede na to, da nakup raziskovalne opreme financirata predvsem ARRS in ministrstvo, nas je zanimalo, ali obstaja enotna evidenca vse raziskovalne opreme, ki je bila sofinancirana iz državnega proračuna in proračuna EU. V ta namen smo preverili prikaz podatkov o raziskovalni opremi v SICRIS in ga primerjali s prikazom podatkov o raziskovalni opremi, ki je v obliki mesečnih poročil dostopen na straneh ARRS, in evidencami opreme, ki jih imajo raziskovalne organizacije. Ugotavljali smo, ali se podatki o raziskovalni opremi podvajajo, ali so medsebojno povezljivi, ali so točni in popolni in vsebujejo vso opremo, ki je bila sofinancirana iz državnega proračuna in proračuna EU, ter ali imata ARRS in ministrstvo nadzor nad točnostjo in popolnostjo podatkov o raziskovalni opremi. Preverili smo tudi, ali so raziskovalne organizacije redno pošiljale ARRS vse zahtevane podatke o raziskovalni opremi.

2.2.1 Vzpostavitev enotne evidence raziskovalne opreme

2.2.1.a Za načrtovanje politike za izvajanja raziskovalne in razvojne dejavnosti, določene z ZRRD, za statistične namene, spremljanje stanja na področju raziskovalne in razvojne dejavnosti ter namene promocije raziskovalnega in razvojnega dela se pri ARRS, kot upravljavcu centralne zbirke podatkov, vodijo zbirke podatkov, ki vsebujejo podatke o:

- prejemnikih sredstev iz državnega proračuna;
- izvajalcih raziskovalne in razvojne dejavnosti;
- programih in projektih na področju raziskovalne in razvojne dejavnosti⁸⁶.

Pregled navedenih podatkov je dostopen v SICRIS in na spletnih straneh ARRS. SICRIS je integriran v evropski informacijski sistem za raziskovalno dejavnost z imenom euroCRIS⁸⁷.

ARRS je v obdobju, na katero se nanaša revizija, na svojih spletnih straneh objavljala podatke o izkoriščenosti raziskovalne opreme v obliki mesečnih poročil raziskovalnih organizacij (v nadaljevanju: podatki o raziskovalni opremi pri ARRS). Poročila je ARRS pošiljalo 55 raziskovalnih organizacij⁸⁸, ki so

⁸⁶ 25. člen ZRRD.

⁸⁷ 54. člen pravilnika o sofinanciranju. 54. člen pravilnika o sofinanciranju nakupov raziskovalne opreme določa, da je SICRIS znanstveno predstavitveni sistem, ki med drugim vsebuje znanstveno relevantne dosežke, družbeno-ekonomsko relevantne dosežke izvajalcev raziskovalne dejavnosti, raziskovalnih skupin, raziskovalnih projektov in raziskovalcev in povezave z mednarodnimi indeksi in zbirkami podatkov.

⁸⁸ Od pričetka prikazovanja podatkov o raziskovalni opremi pri ARRS v novembru 2010 je poročila o izkoriščenosti raziskovalne opreme pošiljalo 54 raziskovalnih organizacij, od septembra 2011 jih poroča 55.

pridobile sredstva na javnih razpisih za nakup raziskovalne opreme (od 905 raziskovalnih organizacij, vključenih v SICRIS)⁸⁹. V svojih poročilih so navajale naslednje podatke:

- naziv opreme,
- leto nabave,
- nabavna vrednost v evrih,
- namembnost opreme,
- dostop do opreme,
- skrbnik opreme,
- Paket, v okviru katerega je bila nabavljena,
- vir sofinanciranja iz javnih sredstev,
- struktura lastne cene,
- stopnja odpisanosti opreme,
- mesečna in letna stopnja izkoriščenosti opreme in
- povezava z raziskovalnimi projekti in programi, pri katerih se oprema uporablja.

S podatki, navedenimi v prvih sedmih alinejah prejšnjega odstavka, iz zbranih mesečnih poročil je ARRS občasno posodobila prikaz podatkov o raziskovalni opremi v SICRIS⁹⁰ (v nadaljevanju: podatki o raziskovalni opremi v SICRIS).

Zaradi načina posodabljanja podatkov so se lahko podatki o raziskovalni opremi v SICRIS razlikovali od istovrstnih podatkov o raziskovalni opremi pri ARRS.

2.2.1.b Podatki o raziskovalni opremi, ki je bila sofinancirana iz javnih sredstev, niso dostopni v obliki enotne evidence raziskovalne opreme na enem mestu, ampak kot podatki o raziskovalni opremi pri ARRS in podatki o raziskovalni opremi v SICRIS. Podatki o posameznih kosih opreme niso nujno enolično povezljivi, saj le podatki o raziskovalni opremi pri ARRS vsebujejo tudi inventarno številko, ki se lahko uporabi kot enoten identifikator za posamezen kos opreme.

2.2.1.c Podatki o raziskovalni opremi v SICRIS naj bi bili v pomoč ARRS pri načrtovanju in izvajanju javnih razpisov za nakup raziskovalne opreme. Strokovno telo, ki vodi ocenjevanje prijav in izdelava predlog prednostnega seznama prijav za sofinanciranje nakupov raziskovalne opreme, naj bi namreč s pomočjo evidence opreme v SICRIS zagotovilo, da ne prihaja do podvajanja sofinanciranja nakupov raziskovalne opreme⁹¹. Tudi ministrstvo bi enotno evidenco lahko uporabilo pri načrtovanju in izvajanju javnih razpisov, ki vključujejo sofinanciranje nakupa raziskovalne opreme. Podatki o raziskovalni opremi v SICRIS ne omogočajo izpisa vseh kosov raziskovalne opreme, ampak le pregled tiste raziskovalne opreme, ki jo je posamezna raziskovalna organizacija kupila prek Paketov. Prav tako ne omogočajo iskanja kosov raziskovalne opreme po različnih kriterijih, na primer po znanstvenih vedah⁹², zato je iskanje podatkov o

⁸⁹ Povezava s točko 2.3.1 tega poročila.

⁹⁰ SICRIS vzdržuje in polni IZUM – Institut informacijskih znanosti, Maribor.

⁹¹ V skladu s 119. členom pravilnika o sofinanciranju lahko strokovno telo kot izločitveni pogoj upošteva raziskovalno opremo večje vrednosti, ki v Republiki Sloveniji že obstaja (najmanj 140.000 evrov za naravoslovje, tehniko, biotehniko in medicino oziroma najmanj 40.000 evrov za humanistiko in družboslovje). Pri tem mu je v pomoč seznam obstoječe raziskovalne opreme, ki je dostopen v SICRIS.

⁹² To so naravoslovje, tehnika, biotehnika, medicina, humanistika in družboslovje.

razpoložljivi opremi v Republiki Sloveniji oteženo tako za raziskovalce kot tudi za ARRS in ministrstvo. Enako je veljalo v obdobju, na katero se nanaša revizija, za podatke o raziskovalni opremi pri ARRS – tudi ti niso omogočali izpisa vseh kosov opreme, ki jih je imela posamezna raziskovalna organizacija, niti niso omogočali izpisa raziskovalne opreme za vse raziskovalne organizacije skupaj. Tudi seznam opreme, kupljene prek Paketov, je bilo mogoče izpisati le po posameznih raziskovalnih organizacijah, kar je oteževalo iskanje podatkov o razpoložljivi opremi v Republiki Sloveniji.

Podatki o raziskovalni opremi v SICRIS in podatki o raziskovalni opremi pri ARRS so nepopolni, saj vsebujejo le podatke o raziskovalni opremi, ki je bila kupljena prek javnih razpisov za nakup raziskovalne opreme – Paketi 11 do 14⁹³. Obsegajo torej le podatke o opremi, za katero je ARRS v petih letih in pol izplačala 19,4 milijona evrov, ne vsebujejo pa podatkov o opremi, za katero je ministrstvo v petih letih in pol izplačalo 31,3 milijona evrov, niti o opremi, za katero je ARRS izplačala 63,3 milijona evrov za pokrivanje stroškov amortizacije v okviru financiranja raziskovalnih programov in projektov (povezava s tabelo 1 tega poročila). Ministrstvo nima v pregledni obliki zbranih podatkov o raziskovalni opremi, ki so jo raziskovalne organizacije kupile s sredstvi, dodeljenimi po javnih razpisih ministrstva, čeprav je v ReRIS11–20 predvideno, da bo vzpostavljen virtualni center (portal) za dostop do raziskovalne infrastrukture in do prostih zmogljivosti. ARRS o opremi, kupljeni iz sredstev za kritje stroškov amortizacije v obdobju, na katero se nanaša revizija, ni imela podatkov (povezava s točko 2.1.2.e tega poročila). Glede na določila o možnosti prerazporejanja sredstev med postavkami, ki so element cene raziskovalne ure, ne moremo z gotovostjo trditi, koliko sredstev za kritje stroškov amortizacije so raziskovalne organizacije v obdobju od 1. 1. 2007 do 30. 6. 2012 namenile za nakupe raziskovalne opreme. Ker so tudi sredstva za kritje stroškov amortizacije javna sredstva, bi morala ARRS nakupe opreme iz tega vira, v skladu z navodilom o uporabi opreme vključiti v enotno evidenco raziskovalne opreme. Raziskovalne organizacije bi morale tudi o tej raziskovalni opremi poročati in jo dati na razpolago drugim zainteresiranim raziskovalnim organizacijam.

2.2.1.d Ministrstvo je občasno, za namene uporabe pri posameznih mednarodnih in drugih projektih, zbiralo podatke o raziskovalni opremi, ki jo imajo raziskovalne organizacije, in sicer:

- ob pripravi Načrta razvoja je od raziskovalnih organizacij pridobilo podatke o raziskovalni opremi in povezljivosti opreme po posameznih raziskovalnih področjih⁹⁴;
- ob vključevanju v Evropsko unijo za projekt MERIL⁹⁵ je koordinatorju poslalo seznam srednje velike raziskovalne infrastrukture;

⁹³ Razpisa (Paket 11 in 12) je objavilo ministrstvo, pristojno za raziskovalno dejavnost, razpisa (Paket 13 in 14) pa ARRS. Podatki o raziskovalni opremi vsebujejo tudi nekaj opreme, ki ni bila kupljena iz teh Paketov.

⁹⁴ Ministrstvo je podatke zbralo na Javnem pozivu za zbiranje predlogov projektov razvoja velike nacionalne raziskovalne infrastrukture za potrebe določanja prioritetenih področij z dne 13. 11. 2009.

⁹⁵ Projekt MERIL (Angl.: Mapping of the European Research Infrastructure Landscape) se izvaja v okviru Sedmega okvirnega programa za raziskave in tehnološki razvoj (FP7), koordinira ga Evropska znanstvena fundacija (Angl.: European Science Foundation – ESF) in je namenjen vzpostavitvi podatkovne zbirke o raziskovalnih infrastrukturah evropskega pomena in povezovanju nacionalnih infrastruktur v mednarodno povezano celoto. Seznam podatkov o raziskovalnih zmogljivostih (s pripadajočo raziskovalno opremo), ki imajo več kot nacionalni pomen, bo dostopen na portalu MERIL [URL: <http://portal.meril.eu>], november 2013.

- ob javnem pozivu za izraz interesa za sodelovanje v Srednjeevropskem konzorciju raziskovalne infrastrukture (C-ERIC⁹⁶).

Podatkov, ki jih je ministrstvo zbiralo v navedene namene, ni mogoče primerjati s podatki o raziskovalni opremi v SICRIS in podatki o raziskovalni opremi pri ARRS.

2.2.1.e Pridobljene podatke o raziskovalni opremi, ki so jo kupili Centri odličnosti, je ministrstvo posredovalo ARSS, da bi jih ta uporabila pri preverjanju prijav na Javni razpis o sofinanciranju nakupov raziskovalne opreme (Paket 15). Podatki pa niso bili zbrani na način, ki bi omogočal vključitev kupljene raziskovalne opreme v podatke o raziskovalni opremi v SICRIS⁹⁷ oziroma pri ARRS.

Pojasnilo ARRS

ARRS je zaradi razlik med podatki o raziskovalni opremi v SICRIS in podatki o raziskovalni opremi pri ARRS preverila, ali so ji raziskovalne organizacije javile podatke o vsej opremi, kupljeni prek razpisov za nakup raziskovalne opreme, ki jih je sama objavila (Paket 13 in 14). Kadar je ugotovila, da ji niso posredovale vseh podatkov, jih je pozvala, naj jih dopolnijo. Dopolnitve je posredovala v SICRIS v oktobru 2012.

ARRS je 8. 11. 2012 poslala ministrstvu in TIA predlog za vzpostavitev skupne evidence raziskovalne opreme.

ARRS je namesto podatkov o raziskovalni opremi v obliki mesečnih poročil objavila podatke o vsej raziskovalni opremi v skupni preglednici Excel, in sicer za december 2012 in maj 2013 (v nadaljevanju: skupna preglednica raziskovalne opreme). V skupno preglednico raziskovalne opreme (maj 2013) je vključila tudi podatke o klasifikaciji raziskovalne opreme po klasifikaciji Univerze v Leedsu in klasifikaciji, ki jo uporabljajo na portalu MERIL. Tako je omogočila iskanje raziskovalne opreme tudi po področjih iz obeh navedenih klasifikacij.

Zaradi visokega tveganja neizkoriščenosti raziskovalne opreme zaradi previsoke cene njene uporabe je ARRS naročila izvedbo dveh revizij, v katerih je preverila urne postavke za uporabo dveh kosov raziskovalne opreme pri dveh raziskovalnih organizacijah. Reviziji sta bili izvedeni v obdobju od decembra 2012 do aprila 2013.

2.2.2 Nadzor nad evidenco raziskovalne opreme

2.2.2.a ARRS zbira mesečne podatke o raziskovalni opremi, ki je bila sofinancirana iz državnega proračuna, in podatke o izkoriščenosti te opreme. Ob zbiranju je v obdobju, na katero se nanaša revizija, preverjala, ali so podatki oddani v ustrezni obliki, ni pa preverjala, ali so podatki, o katerih raziskovalne organizacije poročajo, točni in popolni.

⁹⁶ Poziv z dne 9. 3. 2012. C-ERIC (Angl.: Central European Research Infrastructure Consortium) je eden izmed Konzorcijev evropske raziskovalne infrastrukture (ERIC), ki naj bi se ustanovili kot pravne osebe, katerih glavna naloga je upravljanje raziskovalne infrastrukture na neprofitni podlagi. C-ERIC naj bi povezal obstoječe regionalne raziskovalne zmogljivosti in s tem omogočil bolj celovite raziskovalno-infrastrukturne zmogljivosti v regiji. Ministrstvo je za C-ERIC zbralo podatke že ob pripravi Načrta razvoja, zato je pozvalo raziskovalne organizacije, da izrazijo svoj interes za C-ERIC.

⁹⁷ Tudi način evidentiranja, ki ga uporablja ministrstvo, za ta namen ni primeren (Obrazec 12: Pregled nabavljenih investicij glede na vlogo in letni plan).

2.2.2.b Točnosti in popolnosti podatkov o raziskovalni opremi tudi ministrstvo ni preverjalo, čeprav je ob več priložnostih zbiralo podatke o raziskovalni opremi, ki jo imajo raziskovalne organizacije (povezava s točko 2.2.1.d tega poročila).

Pojasnilo ministrstva

Ministrstvo ne more uporabljati podatkov o raziskovalni opremi v SICRIS zato, da bi zbralo vse podatke o raziskovalni opremi, ki naj bi se vključevala v nacionalne ali mednarodne projekte, ker je treba pridobiti predvsem strokovno mnenje ekspertnih skupin, sestavljenih iz vrhunskih raziskovalcev. Zaradi tega je bilo potrebno podatke ob vsaki navedeni priložnosti posebej zbrati neposredno od raziskovalnih organizacij.

2.2.3 Evidence raziskovalnih organizacij

2.2.3.a Preverili smo naslednje evidence KI in UL FKKT, iz katerih je razvidno, koliko kosov raziskovalne opreme nad vrednostjo, ki jo je določila ARRS, so imele:

- register osnovnih sredstev,
- mesečna poročila o izkoriščenosti raziskovalne opreme, ki jih pošiljajo ARRS, in
- računovodske podatke o sredstvih, porabljenih za nakup raziskovalne opreme.

Ugotovili smo, da raziskovalne organizacije ARRS niso poročale o vsej opremi, sofinancirani iz državnega proračuna, ker ARRS tega od njih ni zahtevala, čeprav je v navodilu o uporabi opreme določeno, da ureja način izračuna lastne cene uporabe zmogljivosti raziskovalne opreme, način obveščanja o razpoložljivosti opreme in poročanja o dejanski uporabi raziskovalne opreme, sofinancirane s sredstvi ARRS. Torej tudi opreme, sofinancirane s sredstvi amortizacije.

Študija primera – evidence raziskovalne opreme, dostopne na raziskovalnih organizacijah

KI je imel konec obdobja, na katero se nanaša revizija, v svojih evidencah naslednje število kosov raziskovalne opreme z nabavno vrednostjo nad 50.000 evrov:

- 51 kosov opreme v registru osnovnih sredstev,
- 22 kosov opreme v podatkih o raziskovalni opremi v SICRIS,
- 25 kosov opreme v podatkih o raziskovalni opremi pri ARRS.

Poleg 25 kosov raziskovalne opreme, ki so bili vključeni v podatke o raziskovalni opremi pri ARRS, je KI konec obdobja, na katero se nanaša revizija, uporabljal še 11 kosov opreme, ki so bili prav tako financirani iz državnega proračuna, in sicer s sredstvi namenjenimi kritju stroškov amortizacije.

UL FKKT je imela konec obdobja, na katero se nanaša revizija, v svojih evidencah naslednje število kosov raziskovalne opreme z nabavno vrednostjo nad 50.000 evrov:

- 39 kosov opreme v registru osnovnih sredstev,
- 21 kosov opreme v podatkih o raziskovalni opremi v SICRIS,
- istih 21 kosov opreme v podatkih o raziskovalni opremi pri ARRS.

Poleg 21 kosov raziskovalne opreme, ki so bili vključeni v podatkih o raziskovalni opremi v SICRIS in podatkih o raziskovalni opremi pri ARRS, je UL FKKT konec obdobja, na katero se nanaša revizija, uporabljala še 16 kosov opreme, ki so bili prav tako financirani iz državnega proračuna, in sicer s sredstvi,

namenjenimi kritju stroškov amortizacije. Od tega je UL FKKT poslala decembra 2012 ARRS seznam le treh kosov opreme, ki še niso bili vključeni v podatke o raziskovalni opremi v SICRIS oziroma pri ARRS.

2.3 Izkoriščenost raziskovalne opreme

Pri revidirancih, ki s svojimi aktivnostmi oziroma ukrepi vplivajo na izkoriščenost raziskovalne opreme, smo preverili, ali vsak od njih deluje tako, da bo oprema najbolj učinkovito uporabljena. Ugotavljali smo, kakšne aktivnosti izvajata ministrstvo in ARRS, da bi se učinkovitost uporabe raziskovalne opreme povečala. Pri raziskovalnih organizacijah smo preverili, ali ustrezno skrbijo za izkoriščenost raziskovalne opreme tako, da nudijo dostop do nje tudi ostalim organizacijam, in ali pri odločanju o nakupu nove opreme uporabljajo podatke o raziskovalni opremi pri ARRS in v SICRIS, predvidevanja o izkoriščenosti opreme in podatke o stroških uporabe opreme v tujini.

Izhajali smo iz predpostavke, da so podatki o izkoriščenosti raziskovalne opreme potreben pogoj za zagotavljanje učinkovitosti uporabe opreme, ker omogočajo:

- ministrstvu in ARRS načrtovati politiko financiranja raziskovalne opreme;
- ministrstvu in ARRS ugotavljati potrebe po novi raziskovalni opremi in po nadomeščanju stare raziskovalne opreme;
- ministrstvu in ARRS spremljati stanje in stroške raziskovalne opreme v Republiki Sloveniji;
- ministrstvu in ARRS ugotavljati ali bi bila posamezna oprema lahko na razpolago drugim raziskovalcem;
- ministrstvu in ARRS izvajati nadzor in načrtovati ukrepe za izboljšanje učinkovitosti uporabe raziskovalne opreme;
- raziskovalnim organizacijam spremljati potrebe po novi raziskovalni opremi in načrtovati njen nakup;
- raziskovalnim organizacijam dostop do informacij o razpoložljivosti raziskovalne opreme pri drugih raziskovalnih organizacijah.

2.3.1 Enotna evidenca izkoriščenosti raziskovalne opreme

2.3.1.a V ReRIS11–20⁹⁸ in v Načrtu razvoja⁹⁹ je predvideno, da bo za dostop do raziskovalne opreme, s katero razpolagajo raziskovalne organizacije, vzpostavljeno virtualno infrastrukturno vozlišče (portal), ki bo omogočilo pregleden prikaz razpoložljive raziskovalne opreme in prijavo ter informacije za dostop do opreme. To naj bi preprečilo podvajanje opreme med institucijami, razdrobljenost in slabo preglednost nad opremo in omogočilo boljšo izkoriščenost obstoječih zmogljivosti. Pregleden prikaz obstoječe raziskovalne opreme naj bi omogočil tudi povezavo raziskovalne opreme na tematski ravni. Raziskovalne organizacije, ki bi svoje zmogljivosti na določenem področju povezale v raziskovalno infrastrukturo (konzorcij) ter jih umestile v vozlišče in v večjem deležu omogočile tudi zunanji dostop (pod dogovorjenimi pogoji), naj bi bile upravičene do prednosti pri financiranju izgradnje in nadgradnje te raziskovalne infrastrukture. Dostop do prostih zmogljivosti raziskovalne infrastrukture naj bi pomembno izboljšal raziskovalno intenzivnost v podjetjih.

⁹⁸ Poglavje 4.3, ukrep Vzpostavitev virtualnega centra za dostop do raziskovalne infrastrukture in mehanizma za dostop do prostih zmogljivosti.

⁹⁹ Poglavje 3.

Kljub temu, da sta bila ReRIS11–20 in Načrt razvoja, ki sta pomembna strateška dokumenta za področje raziskovalne dejavnosti, sprejeta v prvem polletju leta 2011, ministrstvo do konca decembra 2012 še ni pričelo z aktivnostmi za vzpostavitev transparentnega, javno dostopnega portala, kjer bi bila pregledno prikazana obstoječa raziskovalna oprema s prikazom razpoložljivih zmogljivosti in kjer bi bila mogoča prijava za njeno uporabo.

2.3.1.b ARRS je v obdobju, na katero se nanaša revizija, zbirala in objavljala podatke o izkoriščenosti raziskovalne opreme le v obliki mesečnih poročil posameznih raziskovalnih organizacij. Podatki o raziskovalni opremi pri ARRS so omogočali le pregled razpoložljive raziskovalne opreme po posameznih raziskovalnih organizacijah in njene izkoriščenosti. Niso omogočali pregleda nad izkoriščenostjo vse raziskovalne opreme na enem mestu, ampak le iskanje po posamezni raziskovalni organizaciji za opremo, ki se nahaja pri njej. Tak način prikaza je bil nepregleden in za uporabnika zelo omejeno uporaben.

ARRS je v obdobju, na katero se nanaša revizija, od raziskovalnih organizacij zahtevala, da poročajo le o raziskovalni opremi, ki je bila sofinancirana s sredstvi javnih razpisov za nakup raziskovalne opreme, ne pa tudi o opremi, ki je bila sofinancirana z drugimi sredstvi iz državnega proračuna, čeprav je v navodilu o uporabi opreme določeno, da ureja način izračuna lastne cene, uporabe zmogljivosti raziskovalne opreme, način obveščanja o razpoložljivosti opreme in poročanja o dejanski uporabi raziskovalne opreme, sofinancirane s sredstvi agencije. Torej tudi opreme, sofinancirane s sredstvi, namenjenimi za kritje stroškov amortizacije (povezava s točko 2.2.1 tega poročila).

Podatki o raziskovalni opremi pri ARRS tudi niso vsebovali točnih podatkov o izkoriščenosti raziskovalne opreme. Iz poročil raziskovalnih organizacij je razvidno, da:

- naj bi bila oprema nekaterih raziskovalnih organizacij vsak mesec skozi celo obdobje, na katero se nanaša revizija, enako izkoriščena;
- naj bi bila vsa oprema nekaterih raziskovalnih organizacij vsak mesec izkoriščena 100-odstotno;
- naj oprema ne bi bila več v uporabi zaradi odsotnosti osebja, ki z njo dela, hkrati pa naj bi bila 100-odstotno izkoriščena;
- ni podatkov o skrbniku opreme, njeni stopnji odpisanosti ter mesečni in letni stopnji izkoriščenosti.

Na podlagi pregledanih mesečnih poročil raziskovalnih organizacij ugotavljamo, da ARRS ni imela zagotovil, da so podatki o raziskovalni opremi pri ARRS prikazovali njeno dejansko izkoriščenost (povezava s točko 2.3.2.b tega poročila).

2.3.2 Evidentiranje izkoriščenosti raziskovalne opreme in nadzor nad izkoriščenostjo

2.3.2.a Raziskovalne organizacije izkoriščenost raziskovalne opreme načrtujejo in spremljajo na različne načine, odvisno tudi od možnosti, ki jih nudi sama oprema, saj način spremljanja izkoriščenosti ni predpisan. KI in UL FKKT sta v obdobju, na katero se nanaša revizija, uporabljala za posamezne enote raziskovalne opreme naslednje možnosti načrtovanja in spremljanja izkoriščenosti:

- strojni izpis (dnevnik) opravljenih preizkusov in porabljenega časa, ki ga omogoča oprema,
- ročno vpisovanje podatkov o uporabi opreme v dnevnik uporabe,

- rezervacijski sistem za uporabo opreme in pisni dnevniki uporabe – rezervacijski sistem je prek spleta dostopen vsaki raziskovalni organizaciji ali drugemu uporabniku, ki zanj pridobi uporabniško ime in geslo.

Na tej podlagi so nato skrbniki raziskovalne opreme ali zaposleni v računovodstvu na obeh raziskovalnih organizacijah izpolnili mesečna poročila o izkoriščenosti opreme, ki so jih poslali ARRS.

2.3.2.b Na podlagi pregleda dejanske izkoriščenosti vzorčnih enot opreme smo ugotovili, da podatki, ki sta jih KI in UL FKKT posredovala ARRS v obliki mesečnih poročil, niso odražali dejanske izkoriščenosti opreme. Primeri ugotovljenih neskladij z dejanskim stanjem so navedeni v študiji primera.

Študija primera – evidence izkoriščenosti raziskovalne opreme, dostopne na raziskovalnih organizacijah

Iz rezervacijskega sistema KI, v katerega je vključenih le sedem kosov opreme, je razvidno, da za tri kose opreme v juniju 2012 ni bilo nobene rezervacije. Ostali štirje kosi pa so bili rezervirani za več kot 100 odstotkov časa (torej več kot 8 ur dnevno), čeprav iz mesečnih poročil o izkoriščenosti opreme izhaja, da so bili izkoriščeni 100-odstotno.

Iz pisnega dnevnika uporabe opreme izhaja, da je bil izbrani kos raziskovalne opreme na UL FKKT dejansko uporabljen več kot 100-odstotno, čeprav so v mesečnih poročilih poročali o 100-odstotni izkoriščenosti opreme.

Pojasnilo KI

Na rezervacijskem sistemu niso vidni podatki o uporabi vse opreme v preteklosti, ker je bil prenovljen, zbirke s starimi podatki o uporabi vse opreme niso bile prenesene v novi sistem. Za štiri kose opreme, za katere iz rezervacijskega sistema izhaja, da so bili rezervirani za več kot 100 odstotkov časa, so podatki osveženi z zgodovino za nazaj, za ostale tri pa ne. Če je določen kos opreme izkoriščen več kot 100-odstotno, v poročilih ARRS navajamo 100-odstotno izkoriščenost.

Pojasnilo UL FKKT

Če je določen kos opreme izkoriščen več kot 100-odstotno, v poročilih ARRS navajajo 100-odstotno izkoriščenost. Kadar je potrebna prisotnost operaterja pri uporabi opreme, je delo razdeljeno na ugodne in neugodne termine, ki jih lahko uporabniki rezervirajo. Kot izkoriščenost opreme se nato upošteva izkoriščenost opreme v ugodnih terminih, ne pa tudi v neugodnih.

Priporočilo

ARRS in ministrstvu priporočamo, naj pretehtata, kako bi v ustreznih pravnih podlagah bolj natančno opredelila pojem izkoriščenosti raziskovalne opreme, način evidentiranja izkoriščenosti in način poročanja o izkoriščenosti raziskovalne opreme, da bodo raziskovalne organizacije pravilno in na enak način poročale o dejanski izkoriščenosti opreme ter da bodo podatki o izkoriščenosti raziskovalne opreme uporabni.

2.3.2.c Pri pregledu mesečnih poročil o izkoriščenosti raziskovalne opreme UL FKKT in KI smo ugotovili, da sta poročala o izkoriščenosti le za opremo, ki je bila sofinancirana iz sredstev razpisov ARRS za nakup raziskovalne opreme. Druga oprema, ki je bila sofinancirana iz državnega proračuna in proračuna EU, ni bila vključena v mesečna poročila o izkoriščenosti opreme. Tudi Centri odličnosti o

izkoriščenosti opreme niso poročali.

Pojasnilo UL FKKT

ARRS poroča o izkoriščenosti le tiste opreme, za katero je od UL FKKT zahtevala podatke, ne pa o izkoriščenosti vse opreme, ki je bila sofinancirana iz državnega proračuna.

Ukrepi ARRS

ARRS je z dopisom 8. 11. 2012 posredovala ministrstvu in TLA predlog, naj tudi prejemnike sredstev v okviru javnih razpisov iz svoje pristojnosti zadolžita, da poročajo o raziskovalni opremi v skladu z objavljenim navodilom za oblikovanje cen in obrazcem Evidenca raziskovalne opreme s podatki o mesečni uporabi.

2.3.2.d ARRS je v obdobju, na katero se nanaša revizija, preverjala, ali raziskovalne organizacije pošiljajo mesečna poročila redno in v enotni obliki, in jih pri ugotovljenih odstopanjih od dogovorjene oblike poročanja pozvala, da poročila dopolnijo. Ni pa preverjala, ali so se podatki o izkoriščenosti raziskovalne opreme ujemali z dejanskim stanjem. ARRS in ministrstvo zato nista imela zagotovil, da je bilo poročanje o izkoriščenosti raziskovalne opreme točno.

Pojasnilo ARRS

Tveganje, da bi se raziskovalne organizacije odločale za nakup raziskovalne opreme, ki je ne potrebujejo ali bi bila malo izkoriščena, ocenjuje kot nizko. Slaba izkoriščenost raziskovalne opreme je namreč v nasprotju z interesi raziskovalnih organizacij, večja raziskovalna oprema se lahko kupi samo s sofinanciranjem iz državnega proračuna ali zunanjih uporabnikov. Tveganje slabe izkoriščenosti opreme povezujejo predvsem z zniževanjem sredstev za financiranje materialnih stroškov, iz katerih raziskovalne organizacije financirajo materiale za pripravo vzorcev za meritve na raziskovalni opremi.

Priporočilo

Ministrstvu in ARRS priporočamo, naj oblikujeta učinkovit sistem nadzora nad dejansko izkoriščenostjo raziskovalne opreme, ki bo omogočal čim večjo izkoriščenost raziskovalne opreme.

2.3.2.e ARRS je v letu 2011 pričela uporabljati podatke iz mesečnih poročil raziskovalnih organizacij o izkoriščenosti raziskovalne opreme za analizo stanja te opreme. V septembru 2011 je pripravila analizo podatkov o uporabi in izkoriščenosti raziskovalne opreme ter o lastni ceni za uporabo raziskovalne opreme in jo predstavila ZSA kot podlago za strateško razpravo o načinu poročanja in spremljanja uporabe raziskovalne opreme v raziskovalnih organizacijah v prihodnje. Analiza vsebuje šest tabel o povprečnih vrednostih za raziskovalno opremo po posameznih raziskovalnih organizacijah, in sicer: o lastni ceni, stroških dela, amortizaciji in materialnih stroških v lastni ceni, stopnji izkoriščenosti ter stopnji odpisanosti. Glede na nepopolnost podatkov o raziskovalni opremi in neenotno poročanje, je uporabnost te analize vprašljiva. Lahko pa predstavlja temelj za analize v naslednjih letih, ob predpostavki vzpostavitve enotne evidence raziskovalne opreme in znatne stopnje zagotovila, da so podatki, o katerih raziskovalne organizacije poročajo, popolni in točni.

2.3.3 Povečevanje izkoriščenosti raziskovalne opreme

2.3.3.a Ministrstvo in ARRS lahko za povečanje izkoriščenosti raziskovalne opreme izvajata različne aktivnosti, na primer skrbita za izboljšanje evidenc raziskovalne opreme, s čimer bi omogočili raziskovalnim organizacijam boljši pregled nad tem, kje in kakšno raziskovalno opremo lahko uporabljajo. Z načrtovanjem raziskovalne in razvojne politike ali z usmerjanjem sofinanciranja usmerjata delovanje

raziskovalnih organizacij, da kupujejo raziskovalno opremo, ki bo dobro izkoriščena, ali spodbujata sodelovanje med njimi. Glede na to, da ministrstvo še ni pričelo z izvajanjem projekta vzpostavitve enotnega, javno dostopnega portala, kjer naj bi bila pregledno prikazana obstoječa raziskovalna oprema, nas je zanimalo, katere druge aktivnosti sta ministrstvo in ARRS izvedla, da bi vplivala na povečanje izkoriščenosti raziskovalne opreme.

Pojasnilo ministrstva in ARRS

Prve aktivnosti za vzpostavitev skupnega portala so bile narejene že z dogovori z ARRS o skupnem urejanju področja in vzpostavitve evidence, v katero bodo vključene evidence, ki nastajajo na ministrstvu v okviru mednarodnih projektov. Podatki o razpoložljivi opremi v Republiki Sloveniji se vnašajo tudi v evropski raziskovalni prostor prek projekta MERIL, ki vzpostavlja mednarodno zbirko podatkov o pomembni raziskovalni infrastrukturi na ravni Evropske unije.

Ministrstvo je skušalo prispevati k večji izkoriščenosti raziskovalne opreme tudi s spodbujanjem raziskovalnih organizacij k povezovanju in nadgradnji nacionalne raziskovalne infrastrukture ter vključevanju v mednarodne raziskovalne infrastrukture z izvedbo razpisov za pridobitev sredstev Evropske unije.

2.3.3.b KI in UL FKKT smo zastavili naslednja vprašanja, ali pri njih zaposleni raziskovalci uporabljajo podatke o raziskovalni opremi v SICRIS in pri ARRS in v kakšne namene, kakšne pomanjkljivosti imajo ti podatki in kako bi bilo mogoče izboljšati njihovo uporabnost. Odgovori obeh raziskovalnih organizacij so povzeti v študiji primera.

Študija primera – uporaba podatkov o raziskovalni opremi na raziskovalnih organizacijah

Podatke o raziskovalni opremi v SICRIS in pri ARRS raziskovalci uporabljajo:

- v informativne namene;
- pri okvari opreme, do katere dostopajo v raziskovalni organizaciji, v kateri so zaposleni – iščejo nadomestno opremo drugje, dokler obstoječe ne popravijo;
- pri izvedbi raziskav, pri katerih je potreben le kratkotrajen dostop do raziskovalne opreme – s pomočjo podatkov o raziskovalni opremi najdejo informacije o tem, s kom se je treba dogovoriti za izvedbo raziskav in kje se oprema, ki jo potrebujejo, nahaja.

Nekateri raziskovalci podatkov o raziskovalni opremi v SICRIS in pri ARRS ne uporabljajo, ker oprema, ki jo imajo na raziskovalni organizaciji, kjer so zaposleni, zadošča njihovim potrebam ali pa natančno vedo, kakšna oprema je v Republiki Sloveniji dostopna na določenem področju in s kom se lahko dogovorijo za njeno uporabo.

Pri uporabi podatkov o raziskovalni opremi v SICRIS in pri ARRS so raziskovalci našli naslednje slabosti, ki bi jih bilo treba odpraviti, da bi bili bolj uporabni pri iskanju dostopne raziskovalne opreme:

- podatki so preveč razdrobljeni – ni enotnega seznama, po katerem bi bilo mogoče iskati;
- podatki ne omogočajo iskanja po opremi, pač pa samo po raziskovalnih organizacijah;
- podatki ne omogočajo iskanja po različnih znanstvenih vedah;
- podatki o raziskovalni opremi pri ARRS so neuporabni, ker vsebujejo podatke po posameznih organizacijah, po Paketih in v Excelovih tabelah, ne vsebujejo pa podatkov o opremi, ki je bila kupljena izven Paketov;
- podatki ne vključujejo sistema rezervacij za uporabo raziskovalne opreme.

Ukrep ARRS

7. 11. 2012 je bilo izdano spremenjeno Navodilo za oblikovanje cen za uporabo raziskovalne opreme, obveščanje in poročanje o uporabi raziskovalne opreme na podlagi katerega ARRS zbira podatke o klasifikaciji raziskovalne opreme po klasifikaciji Univerze v Leedsu. 9. 7. 2013 je bilo izdano novo Navodilo za oblikovanje cen za uporabo raziskovalne opreme, obveščanje in poročanje o uporabi raziskovalne opreme, na podlagi katerega se zbirajo tudi podatki o klasifikaciji raziskovalne opreme, ki jo uporabljajo na portalu MERIL.

2.3.4 Dostop do raziskovalne opreme

2.3.4.a Raziskovalne organizacije so v skladu s pravilnikom o sofinanciranju¹⁰⁰ morale nuditi zmogljivosti raziskovalne opreme in povezane storitve vsem zainteresiranim raziskovalnim organizacijam pod najugodnejšimi pogoji, ko se zmogljivosti in storitve potrebujejo za izvajanje raziskovalnih programov oziroma projektov sofinanciranih iz državnega proračuna. Za uporabo zmogljivosti raziskovalne opreme morajo imeti izdelane cenike, ki morajo biti javno objavljeni. Na KI in UL FKKT smo preverili objavo cenikov in pogojev uporabe raziskovalne opreme na njihovih spletnih straneh. Za obe raziskovalni organizaciji velja, da v obdobju, na katero se nanaša revizija, na svojih spletnih straneh nista imeli objavljenih vseh cenikov in pogojev uporabe raziskovalne opreme.

Pojasnilo ARRS

Objavo pogojev in cenikov uporabe raziskovalne opreme je ARRS v obdobju, na katero se nanaša revizija, preverjala naključno. Na morebitne pomanjkljivosti je opozorila raziskovalne organizacije po telefonu ali e-pošti. Za leto 2012 se je sistematično preverjalo ustreznost spletnih strani raziskovalnih organizacij in omogočanje uporabe opreme drugim uporabnikom.

Pojasnilo UL FKKT

Spletna stran, na kateri bodo objavljeni ceniki in pogoji uporabe vse opreme, je v pripravi. Do priprave nove spletne strani bo UL FKKT objavljala mesečna poročila o izkoriščenosti opreme, kot jih pošilja ARRS.

Priporočilo

Ministrstvu in ARRS priporočamo, naj v sodelovanju z raziskovalnimi organizacijami ugotovita, za katero raziskovalno opremo bi bilo mogoče vzpostaviti učinkovit rezervacijski sistem. Proučita naj tudi možnost, kako bi bilo mogoče vzpostaviti enotno evidenco o izkoriščenosti raziskovalne opreme in vanjo vključiti pregled možnosti dostopa in rezervacije raziskovalne opreme, s čimer bi se povečala uporabnost podatkov o izkoriščenosti raziskovalne opreme za raziskovalne organizacije.

2.3.4.b Opremo na KI in UL FKKT so v obdobju, na katero se nanaša revizija, uporabljali, poleg raziskovalcev, ki so bili tu zaposleni, tudi zunanji uporabniki. Po podatkih KI so zunanji uporabniki opremo na KI uporabljali različno, odvisno od opreme, od 0 do 75 odstotkov vse uporabe opreme. To vključuje samostojno uporabo opreme ali pa uporabo celovite storitve¹⁰¹, ko uporabnik sam opreme ne bi mogel pravilno uporabljati, ampak jo lahko uporablja le v prisotnosti operaterja. Zunanji uporabniki so opremo uporabljali zlasti pri solastništvu opreme (uporabljalo jo je več raziskovalnih organizacij), pri sofinanciranju opreme od gospodarskih družb (uporaba opreme za industrijske raziskave) in za

¹⁰⁰ 122. člen.

¹⁰¹ Postavitev eksperimenta, meritev, interpretacija rezultatov.

izobraževalne namene. Nekaj kosov opreme ni bilo na razpolago zunanjim uporabnikom, ker je bila polno zasedena – uporabljali so jo raziskovalci KI.

Pojasnilo UL FKKT

Uporabe raziskovalne opreme v nekaterih primerih ni mogoče natančno razmejiti na lastno uporabo in uporabo zunanjih uporabnikov. Če več raziskovalnih organizacij skupno kandidira pri pridobivanju sredstev za znanstveno-raziskovalno sodelovanje, je uporaba opreme evidentirana kot lastna uporaba.

2.3.4.c Raziskovalne organizacije so v obdobju, na katero se nanaša revizija, na svojih spletnih straneh navajale podatke o izkoriščenosti le nekaterih kosov raziskovalne opreme. Gre za podatke, ki so jih o dostopu do opreme navajale v mesečnih poročilih ARRS o izkoriščenosti opreme.

Ukrep ARRS

ARRS je od raziskovalnih organizacij januarja 2013 zahtevala, da poročajo o izkoriščenosti raziskovalne opreme tako, da na svojih spletnih straneh objavljajo mesečna poročila o izkoriščenosti opreme, ki jih pošiljajo ARRS.

2.3.5 Načrtovanje nakupov nove raziskovalne opreme

2.3.5.a Raziskovalne organizacije smo zaprosili za opis postopka načrtovanja nakupa nove raziskovalne opreme. Na podlagi preveritve dokumentacije načrtovanja nakupa izbranih kosov opreme KI in UL FKKT smo ugotavljali, kako je potekal postopek od načrtovanja do nakupa opreme.

Študija primera – podatki, uporabljeni pri načrtovanju nakupov nove raziskovalne opreme

Postopek KI pri načrtovanju nakupa izbranega kosa raziskovalne opreme¹⁰²

Vodja organizacijske enote je predlagal nakup raziskovalne opreme, ki je bila po potrditvi na Znanstvenem svetu zavoda (v nadaljevanju: ZS) uvrščena v Finančni načrt KI za leto 2006. KI ni pripravljala utemeljitev predlogov za nakup opreme za ZS v pisni obliki. Za večje kose opreme (predvsem tiste, s katerimi je kandidiral na razpisih ARRS za sofinanciranje) so bile organizirane javne predstavitve, na podlagi katerih je potekala razprava na ZS, glede ostalih predlogov je potekala razprava na podlagi seznama opreme (naziv in ocenjena vrednost opreme).

Za sofinanciranje nakupa raziskovalne opreme so v okviru Paketa 14 kandidirali za sredstva ARRS. Junija 2009 so prejeli sklep ARRS¹⁰³ o financiranju omenjene opreme. Po prejemu sklepa o sofinanciranju je KI začel s postopkom oddaje javnega naročila¹⁰⁴. Pripravili so tudi Dokument identifikacije investicijskega projekta. Ta dokument je edini pisni dokument, v katerem je bilo obrazloženo, zakaj bi bilo treba opremo kupiti. Obrazložitev pomembnosti nakupa opreme se je sklicevala predvsem na raziskave, ki jih je KI opravljal, ni pa vsebovala analize obstoječe podobne opreme pri drugih raziskovalnih organizacijah.

¹⁰² Računalniško vodeni večfazni katalitski reaktor z nabavno vrednostjo 97.729,44 evra.

¹⁰³ Št. 430-39/2009_244 z dne 22. 6. 2009.

¹⁰⁴ Sklep o začetku postopka oddaje javnega naročila št. JN:04/2009 z dne 8. 10. 2009.

Postopek UL FKKT pri načrtovanju nakupa izbranega kosa raziskovalne opreme¹⁰⁵

Prvi pisni dokument o načrtovanju nakupa opreme – Predinvesticijski elaborat 500 in 400 megaherčnega spektrometra visoke ločljivosti (v nadaljevanju: elaborat), ki smo ga prejeli med izvajanjem revizije, je iz aprila 2009, torej sklepamo, da je bil pripravljen zaradi razpisa ARRS za sofinanciranje nakupa raziskovalne opreme – Paket 14¹⁰⁶. V elaboratu je med drugim navedeno, da ne gre za podvajanje kapacitet, saj take opreme nima niti KI niti Institut Jožef Stefan.

Postopek načrtovanja nakupa raziskovalne opreme traja nekaj let (v navedenem primeru KI je trajal štiri leta), odvisen pa je predvsem od zagotovitve sredstev za nakup. Odločitev o nakupu se sprejme na podlagi potreb znotraj raziskovalne organizacije. Iz dokumentacije ni razvidno, na kakšen način raziskovalne organizacije načrtujejo nakup raziskovalne opreme, kakšne cilje naj bi z raziskovalno opremo dosegle. Ker si vnaprej ne postavijo ciljev, ki bi jih želeli uresničiti, tudi ne morejo spremljati in ocenjevati doseženih rezultatov. Iz dokumentacije tudi ni razvidno, da bi raziskovalne organizacije analizirale stanje in razpoložljivost raziskovalne opreme v drugih raziskovalnih organizacijah in njihovo razpoložljivost. Na podlagi prikazanega postopka načrtovanja nakupa raziskovalne opreme ugotavljamo, da ni transparenten. V obeh pregledanih primerih je pisna dokumentacija v zvezi z nakupom opreme zelo skromna, pripravljena šele po objavi razpisa ARRS za sofinanciranje nakupa raziskovalne opreme oziroma ko je že bil sprejet sklep o sofinanciranju nakupa. Potreba za nakup opreme bi morala biti natančno obrazložena pred vključitvijo posamezne opreme v finančni načrt raziskovalne organizacije. Ta obrazložitev bi morala, poleg obrazložitve potreb raziskovalne organizacije po določeni opremi, vključevati tudi natančno analizo možnosti uporabe opreme v drugih raziskovalnih organizacijah. Raziskovalne organizacije bi si morale pri načrtovanju nakupa raziskovalne opreme zastaviti cilje, ki naj bi jih s pomočjo opreme, ki jo nameravajo kupiti, dosegle. Cilji bi morali biti določljivi, merljivi, dosegljivi, pomembni in časovno določeni ter seveda prilagojeni posebnostim raziskovalne dejavnosti. Zaradi omejenih razpoložljivih javnih sredstev bi morali skrbno načrtovati nakupe raziskovalne opreme. Pri tem bi morali upoštevati zastavljene cilje, ki naj bi jih z nakupom raziskovalne opreme dosegli.

Pojasnilo ministrstva

Ministrstvo javne raziskovalne organizacije, ki predstavljajo pomemben del raziskovalnega področja, pozove, da pripravijo petletni program, v katerega je vključeno tudi načrtovanje nabave raziskovalne opreme za naslednjih pet let. Za vsak načrtovan nakup raziskovalne opreme za obdobje 2014–2018 bodo tako morale opredeliti naziv raziskovalne opreme ali infrastrukture, predviden datum nakupa, vrednost, načrtovano stopnjo izkoriščenosti zmogljivosti znotraj javne raziskovalne organizacije in od zunanjih uporabnikov. Javne raziskovalne organizacije nato v letne programe dela vključijo pet načrtovanih najpomembnejših nakupov raziskovalne opreme.

Priporočilo

Ministrstvu priporočamo, naj v sodelovanju z ARRS prouči, kako bi bilo mogoče postopek načrtovanja nakupov raziskovalne opreme v raziskovalnih organizacijah, ki pridobivajo sredstva iz državnega proračuna ali proračuna EU, poenotiti in povečati njegovo transparentnost.

¹⁰⁵ NMR spektrometra 400 in 500 megahercev s skupno nabavno vrednostjo 936.000 evrov z vključenim davkom na dodano vrednost.

¹⁰⁶ Razpis je bil objavljen v Uradnem listu RS, št. 25/09, z dne 3. 4. 2009.

3. MNENJE

Revidirali smo *izkoriščenost raziskovalne opreme v letu 2011 in v prvi polovici leta 2012*. V reviziji nismo presojali učinkovitosti raziskovalne dejavnosti, ampak le izkoriščenost raziskovalne opreme, ki je bila sofinancirana iz državnega proračuna in proračuna Evropske unije, saj je raziskovalna oprema in možnost izkoriščanja te opreme potreben pogoj za opravljanje raziskovalne dejavnosti. Preverjali smo, ali je bil opredeljen pojem raziskovalne opreme in viri za financiranje, ali je obstajala uporabna (točna in popolna) evidenca vse raziskovalne opreme v Republiki Sloveniji, ki je bila sofinancirana iz državnega proračuna in proračuna Evropske unije, in ali so ministrstvo, ki je bilo v obdobju, na katero se nanaša revizija, pristojno za znanost, Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije in raziskovalne organizacije spremljali izkoriščenost raziskovalne opreme in izvajali aktivnosti za povečanje izkoriščenosti te opreme. Revizijo smo izvedli na Javni agenciji za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije, na Fakulteti za kemijo in kemijsko tehnologijo Univerze v Ljubljani, na Kemijskem inštitutu in na ministrstvu, pristojnemu za znanost. Za revidirano področje je bilo do 10. 2. 2012 pristojno Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo, od 10. 2. 2012 do 20. 3. 2013 Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport, od 20. 3. 2013 pa Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport.

V letu 2011 in prvi polovici leta 2012 pojem raziskovalna oprema v predpisih in strateških dokumentih ni bil opredeljen, opredeljen je bil le pojem raziskovalne infrastrukture. Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije in ministrstvo sta sofinancirala nakup raziskovalne opreme prek razpisov, poleg tega pa tudi posredno s pokrivanjem stroškov amortizacije za izvajanje raziskovalnih programov in projektov. Natančne vsote sredstev, ki so bile porabljene za sofinanciranje raziskovalne opreme nad vrednostjo 50.000 evrov oziroma 15.000 evrov, ki je bila v uporabi v obdobju, na katero se nanaša revizija, ni bilo mogoče pridobiti. Ocenjujemo, da sta ministrstvo in Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije v obdobju od 1. 1. 2007 do 30. 6. 2012 namenila za sofinanciranje nakupa raziskovalne opreme iz državnega proračuna in iz proračuna Evropske unije skupaj 114.301.667 evrov, od tega 38.814.255 evrov v letu 2011 in prvi polovici leta 2012.

Enotna, točna in popolna evidenca vse raziskovalne opreme v Republiki Sloveniji, ki je bila sofinancirana iz državnega proračuna in proračuna Evropske unije, ni obstajala. Podatki o raziskovalni opremi so bili prikazani na spletni strani Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije v obliki mesečnih poročil o izkoriščenosti raziskovalne opreme, poleg tega pa je bil del podatkov o raziskovalni opremi prikazan tudi v sistemu SICRIS (Informacijski sistem o raziskovalni dejavnosti v Sloveniji). Podatki o raziskovalni opremi pri Javni agenciji za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije in v sistemu SICRIS niso bili točni in popolni, saj raziskovalne organizacije Javni agenciji za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije (kljub določilom Navodila za oblikovanje cen za uporabo raziskovalne opreme, obveščanje in poročanje o uporabi raziskovalne opreme) niso poročale o vsej raziskovalni opremi, ki je bila sofinancirana iz državnega proračuna. Zbrani so bili le podatki o raziskovalni opremi, ki jo je Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije sofinancirala prek javnih razpisov, ne pa tudi podatki o raziskovalni opremi, ki je bila sofinancirana prek javnih razpisov ministrstva in iz sredstev za

kritje stroškov amortizacije. Zbrani so bili torej le podatki o raziskovalni opremi, za katero je bilo porabljenih 17 odstotkov vseh sredstev iz državnega proračuna in proračuna Evropske unije, namenjenih sofinanciranju raziskovalne opreme. Točnosti in popolnosti zbranih podatkov o raziskovalni opremi Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije v obdobju, na katero se nanaša revizija, ni preverjala. Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije tudi ni spremljala podatkov o tem, koliko sredstev za amortizacijo so raziskovalne organizacije porabile za nakup raziskovalne opreme v vrednosti nad 50.000 evrov oziroma 15.000 evrov in katero opremo so s pomočjo teh sredstev nadomestile. Ministrstvo ni zbralo podatkov o raziskovalni opremi, katere nakup je sofinanciralo, na način, ki bi omogočal vključitev kupljene raziskovalne opreme v podatke o raziskovalni opremi v SICRIS oziroma pri Javni agenciji za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije. Ugotovili smo tudi druge pomanjkljivosti podatkov o raziskovalni opremi – ker ni bilo enotnega identifikatorja posameznih kosov raziskovalne opreme so bili podatki o raziskovalni opremi v SICRIS in pri Javni agenciji za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije le omejeno povezljivi; raziskovalne opreme ni bilo mogoče iskati po različnih kriterijih, tudi izpis vseh kosov raziskovalne opreme ni bil mogoč. Zaradi navedenega je bila uporabnost zbranih podatkov za ministrstvo in Javno agencijo za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije pri načrtovanju in izvajanju raziskovalne politike ter izvajanju javnih razpisov za sofinanciranje nakupov raziskovalne opreme zelo omejena.

Izkoriščenost raziskovalne opreme je bila v obdobju, na katero se nanaša revizija, razvidna iz podatkov o raziskovalni opremi v obliki mesečnih poročil raziskovalnih organizacij pri Javni agenciji za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije le za omejen nabor raziskovalne opreme. Poleg tega podatki o izkoriščenosti raziskovalne opreme niso bili točni – podatki, ki sta jih Kemijski inštitut in Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo Univerze v Ljubljani posredovala Javni agenciji za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije, niso prikazovali dejanske izkoriščenosti raziskovalne opreme, Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije pa ni preverjala točnosti posredovanih podatkov.

Ministrstvo še ni pričelo zbirati podatkov o izkoriščenosti opreme, katere nakup je sofinanciralo. Ministrstvo prav tako ni pričelo z aktivnostmi za vzpostavitev transparentnega, javno dostopnega portala, kjer bi bila pregledno prikazana obstoječa raziskovalna oprema s prikazom razpoložljivih zmogljivosti in kjer bi bila mogoča prijava za njeno uporabo, čeprav tak portal predvidevata Resolucija o raziskovalni in inovacijski strategiji Slovenije 2011–2020 in Načrt razvoja raziskovalnih infrastruktur 2011–2020.

Na podlagi navedenega menimo, da ministrstvo in Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije s svojimi aktivnostmi nista dovolj prispevala k povečevanju izkoriščenosti obstoječe raziskovalne opreme. Tudi Kemijski inštitut in Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo Univerze v Ljubljani, ki sta morala v skladu s Pravilnikom o postopkih (so)financiranja, ocenjevanja in spremljanju izvajanja raziskovalne dejavnosti nuditi zmogljivosti raziskovalne opreme in povezane storitve drugim uporabnikom, za uporabo zmogljivosti raziskovalne opreme nista imela v vseh primerih objavljenih cenikov in pogojev uporabe raziskovalne opreme na svojih spletnih straneh in tako nista dovolj prispevala k povečanju izkoriščenosti raziskovalne opreme.

Postopek načrtovanja nakupa raziskovalne opreme na Kemijskem inštitutu in Fakulteti za kemijo in kemijsko tehnologijo Univerze v Ljubljani ni bil enoten in transparenten, obstajalo je le malo pisnih dokumentov, ki so kazali na to, kako postopek načrtovanja nakupa raziskovalne opreme poteka. Iz pisnih dokazov ni bilo razvidno, da bi si Kemijski inštitut in Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo Univerze v Ljubljani pri načrtovanju nakupa raziskovalne opreme zastavila cilje in proučila različne

možnosti nakupa, kar bi bilo treba storiti zaradi omejenosti razpoložljivih javnih sredstev, namenjenih nakupom raziskovalne opreme.

Zaradi opisanih ugotovitev menimo, da ministrstvo, Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije, Kemijski inštitut in Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo Univerze v Ljubljani *niso bili učinkoviti* pri izkoriščanju raziskovalne opreme, ki je bila sofinancirana iz sredstev državnega proračuna in proračuna Evropske unije.

4. ZAHTEVA ZA PREDLOŽITEV ODZIVNEGA POROČILA

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport mora v roku 90 dni po prejemu revizijskega poročila predložiti računskemu sodišču odzivno poročilo.

Odzivno poročilo mora vsebovati:

1. navedbo revizije, na katero se nanaša,
2. kratek opis nesmotnosti v poslovanju, ki so bile razkrite z revizijo, in
3. izkaz popravljalnih ukrepov.

Izkaz popravljalnih ukrepov mora obsegati navedbo popravljalnih ukrepov in ustrezna dokazila o izvedenih popravljalnih ukrepih za odpravo ugotovljenih nesmotnosti.

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport mora v sodelovanju z Javno agencijo za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije pripraviti načrt aktivnosti za oblikovanje enotne evidence raziskovalne opreme, ki je bila sofinancirana iz državnega proračuna in proračuna Evropske unije, kar bo podlaga za vzpostavitev virtualnega centra (portala) za dostop do raziskovalne infrastrukture in do prostih zmogljivosti v skladu z Resolucijo o raziskovalni in inovacijski strategiji Slovenije 2011–2020 – točka 2.2.1.

Načrt aktivnost mora vsebovati seznam aktivnosti, odgovorno osebo in rok za izvedbo posamezne aktivnosti za:

- pridobivanje vseh potrebnih podatkov o raziskovalni opremi v ustrezni obliki, da jih bo mogoče vključiti v enotno evidenco (upoštevati mora tudi sofinanciranje nakupov raziskovalne opreme drugih sofinancerjev, ki dodeljujejo sredstva državnega proračuna in proračuna Evropske unije);
- vzpostavitev okolja, ki bo zagotavljalo točnost in popolnost enotne evidence;
- periodično zbiranje podatkov o novo nabavljeni opremi, ki bi jo bilo treba vključiti v enotno evidenco (vsaj enkrat letno);
- ustrezen izpis podatkov iz enotne evidence, ki bo v pomoč pri načrtovanju, spremljanju in izvajanju razvoja raziskovalne dejavnosti in izvajanju javnih razpisov za sofinanciranje nakupa raziskovalne opreme.

Po drugem odstavku 29. člena ZRacS-1 je odzivno poročilo uradna listina, ki jo potrdi odgovorna oseba uporabnika javnih sredstev s svojim podpisom in pečatom. Računsko sodišče bo ocenilo verodostojnost odzivnega poročila, to je resničnost navedb o popravljalnih ukrepih, in po potrebi opravilo revizijo odzivnega poročila na podlagi četrtega odstavka 29. člena ZRacS-1. Prav tako bo ocenilo zadovoljivost sprejetih popravljalnih ukrepov.

Če odzivno poročilo ne bo predloženo v roku, določenem v tem revizijskem poročilu, stori odgovorna oseba uporabnika javnih sredstev prekršek po tretjem odstavku 38. člena ZRacS-1. Če uporabnik javnih sredstev, ki bi moral predložiti odzivno poročilo, niti v roku 15 dni po izteku roka za predložitev odzivnega poročila računskemu sodišču ne predloži odzivnega poročila, se šteje, da uporabnik javnih sredstev krši obveznost dobrega poslovanja¹⁰⁷. Prav tako opozarjamo, da se neresnične navedbe v odzivnem poročilu obravnavajo kot neresnične navedbe v uradni listini (drugi odstavek 29. člena ZRacS-1).

Če bo računsko sodišče v porevizijskem postopku ugotovilo, da Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport krši obveznost dobrega poslovanja, bo ravnalo v skladu s sedmim do štirinajstim odstavkom 29. člena ZRacS-1.

¹⁰⁷ 3. točka prvega odstavka 37. člena Poslovnika Računskega sodišča Republike Slovenije.

5. PRIPOROČILA

Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport priporočamo, naj jasno in v ustreznih pravnih aktih opredeli pojem raziskovalna oprema, pri čemer naj upošteva obstoječo opredelitev raziskovalne infrastrukture.

Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport in *Javni agenciji za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije* priporočamo, naj:

- proučita, kako bi v ustreznih pravnih podlagah bolj natančno opredelila pojem izkoriščenosti raziskovalne opreme, način evidentiranja izkoriščenosti in način poročanja o izkoriščenosti raziskovalne opreme, da bodo raziskovalne organizacije pravilno in na enak način poročale o dejanski izkoriščenosti opreme ter da bodo podatki o izkoriščenosti raziskovalne opreme uporabni;
- oblikujeta učinkovit sistem nadzora nad dejansko izkoriščenostjo raziskovalne opreme, ki bo omogočal čim večjo izkoriščenost raziskovalne opreme;
- proučita, kako bi bilo mogoče postopek načrtovanja nakupov raziskovalne opreme v raziskovalnih organizacijah, ki pridobivajo sredstva iz državnega proračuna ali proračuna Evropske unije, poenotiti in povečati njegovo transparentnost.
- v sodelovanju z raziskovalnimi organizacijami ugotovita, za katero raziskovalno opremo bi bilo mogoče vzpostaviti učinkovit rezervacijski sistem; proučita naj tudi možnost, kako bi bilo mogoče vzpostaviti enotno evidenco o izkoriščenosti raziskovalne opreme in vanjo vključiti pregled možnosti dostopa in rezervacije raziskovalne opreme, s čimer bi se povečala uporabnost podatkov o izkoriščenosti raziskovalne opreme za raziskovalne organizacije.

Pravni pouk

Tega poročila na podlagi tretjega odstavka 1. člena ZRacS-1 ni dopustno izpodbijati pred sodišči ali drugimi državnimi organi.

Tomaž Vesel,
generalni državni revizor

Poslano:

1. Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport, priporočeno s povratnico;
2. Javni agenciji za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije, priporočeno;
3. Kemijskemu inštitutu, priporočeno;
4. Fakulteti za kemijo in kemijsko tehnologijo Univerze v Ljubljani, priporočeno;
5. Gregorju Golobiču, priporočeno;
6. dr. Igorju Lukšiču, priporočeno;
7. dr. Žigi Turku, priporočeno;
8. Državnemu zboru Republike Slovenije, priporočeno;
9. arhivu, tu.

*Bdimo nad potmi
javnega denarja*

Računsko sodišče Republike Slovenije
The Court of Audit of the Republic of Slovenia
Slovenska cesta 50, 1000 Ljubljana, Slovenija
tel.: +386 (0) 1 478 58 00
fax: +386 (0) 1 478 58 91
sloaud@rs-rs.si
www.rs-rs.si

Enota Maribor / Maribor Office
Ulica heroja Bračiča 6, 2000 Maribor, Slovenija
tel.: +386 (0) 2 250 58 80
fax: +386 (0) 2 250 58 96